

1893
STOCKHOLMS
STADS BIBLIOTEK

Tidn i

Tidskr.

U. Kinn. Skant Ad.
i hemmet utby. Söfvinger

Sofrosyne.

Ett Blad för Svenska Fruntimmer.

*****

FÖR ÅR 1815.

*****

STOCKHOLM,
Tryckt hos FR. CEDERBORGH & COMP.

1851

1851

1851

STONINGHAM
Taylor & Co. 1851

Sofrosyne.

Ett Blad för Svenska Fruntimmer.

*****
STOCKHOLM DEN 1 JANUARI 1815.
*****

Företal.

Att utgifva ett Blad, som är egnadt för Fruntimmer allena, har i Sverge aldrig förr varit försökt, och, så framt man ej vill räkna Mode-Journaler, icke heller i något annat Land. Ett sådant företag skulle också i Frankrike, och flestades, varit både onyttigt och utan framgång. Fruntimren der göra anspråk på lika bildning med karlarne; de sysselsätta sig icke blott med Vitterheten och Litteraturen, utan de studera Vetenskaperna och sjelfva Filosofien; intet ämne är för dem främmande, intet tro de öfvergå deras fattning; det vore att skymfa dem, att egna en särskilt skrift åt deras bildning. I Tyskland hafva väl Fruntimmerna icke så stora anspråk, men de läsa utöm all jemforelse mera än här, de läsa i synnerhet goda och nyttiga böcker, de lära sig sjelfva att tänka, och den undervisning de kunde hämta af ett Tidningsblad, vore för dem öfverflödig. I Sverge åter är ett sådant Blad en angelägenhet af första vikt. Våra Fruntimmers uppfostran är i allmänhet mindre värdad, i hvad utvecklingen af deras förstånd beträffar, emedan den mesta

omsorg användes att odla deras talanger; derjemte hafva de flesta en motvilja för all allvarsammare, och i synnerhet för all vidlöftigare läsning, en motvilja som man i sanning ej äger rätt att forebrå dem, då den äfven bland karlarne är så allmän. Och sedan Romanerna numera i det närmaste upphört, hvilka förr utgjorde Fruntimrens favorit-lecture, så läsa de nästan ingenting. Någon torde uppkasta den frågan, om det då är så nödvändigt att de skola läsa, och i sjelfva verket måste man medgifva, att det är bättre, om de läsa intet, än om de läsa för mycket, bättre att de äro obildade, än att de äro eller tro sig vara lärda; det forstås, med undantag af de högst få, hvilka Naturen gifvit ett snille, som sätter dem utom deras kön. Men fruktom ej, att den öfverdrift, som råder hos Fransyskorna, och äfven hos Tyska Fruntimren till en del, kan taga öfverhand hos våra; man har i det afseendet snarare för litet än för mycket att befara. För ofrigt tror jag, att ingen man, som sjelf är bildad, skall vägra att erkänna, hvilket obeskrifligt behag en finare bildning sprider öfver Fruntimmernas hela väsende och deras umgänge, och hvad stor tjustningskraft, långt större än skönhetens, den ger dem. Och så angenäm denna bildning för oss är, så viktig och nödvändig är den äfven, till och med i politiskt afseende, det man kanske minst vill tro. Annu torde komma en tid, då Svenske Män behöfva styrka, mod och trots af alla faror, för att bevara sitt namn och sin frihet i de hårda strider dem till äfventyrs forstå. Hvem ser ej, att dessa egenskaper bero till en stor del af deras Qvinnor? Vår forsta uppfostran är helt och hållet deras verk; äfven sedan hafva de på

vår karakter, vårt tänkesätt och vårt uppförande, som barn, som ynglingar och män, en inflytelse, hvars beskaffenhet naturligtvis blir likadan som deras bildning. Detta är en sak, som vid ett annat tillfälle skall utförligare behandlas. Emedlertid då det är af så mycken vigt, att Fruntimmerna äfven hos oss erhålla en både finare och ädlare bildning, men hvilken svårigen kan åstadkommas genom böcker som de ej läsa, så torde ingenting för detta ändamål vara tjenligare än ett åt dem särskilt egnadt Tidningsblad. Här lemnas således i deras händer ett försök, det första i denna väg. Utgifvaren häraf, som ej förr än nu varit i tillfälle att utföra en idé, den han sedan lång tid fattat och öfvertänkt, är viss att hans Blad skall göra gagn; men om det skall göra lycka, blir en annan fråga, som utgången måste besvara. Jag bekänner dock fritt, att om det misslyckas och ej vinner Fruntimmernas bifall, så ligger felet allenast hos mig, och att jag företagit mig en sak, den jag icke var vuxen. En Författares första åliggande är, att göra sig läst af dem, för hvilka han skrifver; och den som blir oläst, må endast anklaga sig sjelf. Denna stränga dom nödgas äfven jag bereda mig på, och jag är i sanning ej utan farhåga, att den skall drabba mig. Deremot gör jag det förbehåll, icke hos mina Läsarinnor, men hos mera stränga Läsare, att min idé ej må dömmas, innan den hunnit blifva utförd.

Jag anser icke nödigt att här uppräknas eller bestämma alla de ämnen, som i detta Blad skola förekomma. Sådant visar sig snart af sig sjelft. Men hvad jag i förhand försäkrar, det är, att ingenting skall

blifva upptaget, som ej för Svenska Fruntimmer kan hafva intresse, och att Bladet skall blifva *Svenskt*, icke blott skrifvet på Svenska.

Hvad sjelfva titteln angår, så bör jag säga till upplysning för mina Läsarinnor, att *Sofrosyne* är ett Grekiskt ord, hvars hela betydelse ej kan uttryckas med något motsvarande på vårt språk. Det är en förening af alla de särskilta dygder som tillhöra en ädel själ, en vilja som ledes af ett sundt och tillräckligen upplyst förstånd, som beherrsakar sina böjelser och begär, som är återhållsam, måttlig, saktmodig, kysk, blygsam m. m. Man kunde öfversätta det med *Sjalens fullkomlighet* eller *moralisk skönhet*. Jag har trott, att ingen värdigare benämning kunde gifvas åt en Skrift, som var ämnad att bidraga till de Svenska Fruntimmers förädling, och jag vågar hysa det hopp, att *Sofrosyne* skall blifva ett ideal, som alla mina Läsarinnor skola bemöda sig att uppnå.

Den Svenska Heloisa.

En Läroric Historia *).

Det är en sak, som man ofta hör yrkas, i synnerhet af Fruntimmer, att den karl, som förfört en flicka (det förstås, en som var oskyldig, ty om en annan kan aldrig bli fråga), är förbunden att göra henne till sin hustru; och nedrig kallas den, som ej upp-

*) Utgifvaren säger icke, om denna Historia är sann, ty om han sade det, så skulle många ändå tvifla derpå. Nu står det hvar och en fritt, att anse den för sann eller diktad, och visst är, att den i hög grad är sannolik.

Fyller denna förbindelse. Utan att våga bestrida ett tänkesätt, som är så allmänt rådande, vill jag endast försöka att visa, huru skadligt det är till sina följder för moraliteten i allmänhet, och i synnerhet för kvinno-könets ära. Brottslig är utan tvifvel den förförare, som berofvar en dygdig kvinna hennes yppersta värde; ännu brottsligare, om han gjort det med öfverläggning. Men också, hvilket straff man vill pålägga honom! att förenas för lifstiden med en person, som han ej uppriktigt älskar, ty då hade han aldrig förfört henne, ej högaktar, ty hon är förnedrad, och hvars vanära och blygd han måste göra till sin, utan att kunna minska hennes egen! Kan det ges för en man af heder något grymmare öde? Men en stor olycka är just det, att icke alla karlar känna det vanhedrande i denna förbindelse; en ännu större olycka, att icke alla fruntimmer förstå, att deras heder, en gång förlorad, aldrig genom något giftermål kan återställas; den största af alla olyckor vore den, om allmänna tänkesättet i detta afseende skulle förlora något af sin stränghet. Hvad måste följden blifva? en liknöjdhet för vanäran, som skulle omsider föra till en fullkomlig sedelöshet. Och sedan fruktan för allmänna omdömet, som beklagligen hos många är det enda bandet på deras dygd, vore öfvervunnen, hvad skulle längre återhålla dem? Då hvarje yngling och flicka kunde tänka: i fall vi försynda oss, och det blir upptäckt, så är saken snart hjälpt genom ett giftermål, och ingen har deraf någon skam; hur länge tror man de skulle dröja att öfverlemna sig åt sina önskningar? och hvart skulle ordning och sedlighet taga vägen? Deremot, låtom oss förutsätta, det vore

afgjordt, att en förförare aldrig kunde gifta sig med den han förfört, och att i alla fall hennes heder vore forlorad; hur mången flicka, som nu missledes af tron på giftermål, skulle ej härigenom frälsas? hur mången yngling, som först efteråt gör sig reda för sina afsigter, skulle ej då förmås att göra tidigare betraktelser? Med ett ord man skulle ej mera se dessa för sent kommande giftermål, som för begge könen äro lika litet hedrande, och som dessutom högst sällan torde blifva lyckliga. Och sedan, huru förolämpande för fruntimren, att deras ära skall bero af karlarnes godtycke! Måste de icke nödvändigt finna, att den som söker förföra dem, åtminstone då icke ärnar gifta sig med dem, fast han kanske gör det sedan af svaghet? Och när de yrka, att sådant är förförarens skyldighet, ser det icke alldeles ut som ett medgifvande, att de äro ej sjelfva nog säkra att kunna bevara sin heder, och derföre vilja skaffa sig en tillflykt eller en undflykt, i händelse de falla? Denna uttydning är icke min, men många äro som göra den, och visserligen vore det för Fruntimren bättre, om de gjorde sin ära i hvad fall som helst oberoende af karlarne. Men vill ni då, frågar man mig, att den olyckliga, som blifvit förförd, skall beröfvas all utsigt och allt hopp, och lemnas hel och hållen åt förtviflan. Nej, långt derifrån; jag vill tvertom undervisa henne om en tröst som aldrig skall svika, en sällhet, större än den att förenas med sin förförare, ett medel att återvinna sin ära, som hon ej behöfver tigga af hans nåd. Det är i sådan afsigt jag vill berätta följande intressanta Historia, men utan alla tillsatser och utsmyckningar, så enkel som den blifvit mig meddelt.

I en liten Stad i Vestergötland, der hvarken är Landshöfding eller Biskopp, men der flera Herrskaper bo, hade för några år sedan äfven nedsatt sig en Enkefru med sin enda Dotter. Hennes man hade varit vid OstIndiska Kompaniet, och förvärfvat en anseelig förmögenhet, men kort efter hans död hade största delen deraf genom en af Göteborgs eldsvådor gått förlorad. Allt hvad Enkan då hade öfrigt, var omkring 12,000 Riksdaler, med hvilka hon ej kunde lefva i Göteborg på samma sätt som förut, men i en annan Stad temligen hederligt. Hon flyttade derfore till ***. Hennes Dotter, som nu var 14 år gammal, hade blifvit uppfostrad med all möjlig omsorg; man hade icke allenast gifvit henne alla talanger som pryda ett fruntimmer, utan äfven varit mån att bilda hennes förstånd och hjerta. Den tiden, då hon ännu var arfving af 100,000 Riksdaler, hade hon således i alla afseenden kunnat göra anspråk på det mest lysande giftermål, ty äfven Naturen hade sørjt för hennes utrustning på det frikostigaste sätt. Men om skönhet och förträffliga egenskaper icke göra så hastig lycka som penningar, så hyllas de dock alltid mer, och finna uppriktigare tillbedjare än dessa. Den unga Sofia började i *** snart blifva bemärkt och utmärkt, hvilket i en stor Stad vill säga mycket, men i en liten ännu mer; och det som var det största beviset på hennes förtjenst, var att hon vann tycke hos alla, både gamla och unga, både fruntimmer och karlar. Hon hade redan bott der i tvenne år, och hennes kropp och själ hade under den tiden blifvit fullkomligt utbildade, då vid ett Officers-möte, som hölls uti Staden, en ung Officer gjorde på hennes hjerta det första intryck. Han

förenade med det fria och något oblyga väsende, söm gör lycka hos de mesta fruntimmer, en allvarsamhet och en ton af känsla, som blott har framgång hos några få. Hans blick var dristig, men icke sjelfsvåldig, hans utseende var behagligt, hans ansigte ädelt och manligt. Dessutom ägde han stora künskaper, både i sitt yrke och i andra ämnen, och ehuru blott några och tjugu år gammal, hade han redan tjent sig opp till Förste Major. Då han med sådana egenskaper och utsigter förenade en ädel börd och en ej obetydlig förmögenhet, kan man lätt tänka, att han ej heller saknade högmod. Men hans högmod var ej af det grofva slaget, som visar sig. Tvertom var han i umgänget utomordentligt angenäm, och hans inbilskheter gömde sig så väl, att alla förundrade sig öfver den anspråkslöshet han røjde. Med ett ord, han var just skapt att forfora ett ädelt och känslofullt hjerta. På en Bal, som Officerarne gäfvo åt Stadens Fruntimmer, såg han första gången Sofia. Han hade redan förut hört henne omtalas och berömmas. Men han fann nu, att hennes skönhet och älskvärda egenskaper öfverträffade allt hvad han föreställt sig. Hans hjerta kände en ovanlig rörelse som han naturligtvis på intet sätt bemödade sig att dölja. Så viss att behaga, och så förfaren som han var, kunde han ej heller tvifla om det intryck han skulle göra på henne. Han sökte derfore alla tillfällen att råka henne, så länge mötet varade, och lyckades äfven att vinna inträde i hennes Mors hus. Men mötet varade icke länge, och han kunde ej undvika att resa. För första gången i sin lefnad tog han ett afsked som gjorde honom oro, och lemnade med saknad en ort, hvarifrån han eljest ej nog fort kunnat skilja sig. Men han förvarade Sofias bild i sitt hjerta, och lemnade sin bild outplånligt fästad i hennes.

(Slutet e. a. g.)

Sofrosyne.

Ett Blad för Svenska Fruntimmer.

*****

STOCKHOLM DEN 7 JANUARI 1815.

*****

Om konsten att vara älskvärd.

Det är icke, att jag hysér den förmättna inbillning, som skulle jag kunna lära denna konst åt mina Läsarinnor. Jag är fastmer öfvertygad, att många redan innehafva den fullkomligt, att de flesta hafva anlag dertill, och att den för öfrigt aldrig kan läras. Det är en af Naturens hemligheter, en gåfva som hon blott förlänar åt sina gunstlingar, och, uppriktigt sagdt, äro i allmänhet Svenska Fruntimmeren äfven i detta, som i flera andra afseenden, bland de bäst lottade. Men de utöfva en konst, hvars grunder de icke känna; de åstadkomma verkningar, hvars orsaker de ej kunna inse; det är dem ingalunda obekant, att de äro älskvärda, men *huru* de äro det, veta de icke. Det är detta jag vill söka att för dem förklara; dock ärnar jag icke skrifva någon vidlöftig afhandling deröfver, hvilket icke står i min förmåga, ej heller vore enligt med detta Bladets ändamål. Jag vill endast visa, hvaruti det älskvärda hufvudsakligen består, och hoppas att derigenom kunna gifva en vink åt flera af mina Läsarinnor, som tilläfventyrs af Naturen fått de ovärderligaste anlag, men antingen misstaga sig om

sättet att göra dem gallande, eller ock alldeles icke tänka derpå.

Det första villkoret för att vara älskvärd, är att vara *naturlig*. All tillgjordhet är älskvärdhetens afsvurna fiende; omöjligt i något fall kunna de förenas. Jag har sett fruntimmer, som ägt alla egenskaper hvarigenom de bort behaga, men förstört hela verkan deraf genom en affectation både i tal och manér, hvilken de ansett oumgånglig för den som vill vara älskvärd, och derfore sorgfälligt aktat sig att aflägga. Jag har sett andra, som skiljt sig ännu längre ifrån naturen, och blifvit derigenom löjlige, till och med odräglige. Men jag tror, att de senare äro få, och jag hoppas, att de forras antal ej skall ökas. Naturen är moder till alla behag. Allt som ej har detta ursprung, eller som urartar derifrån, kan aldrig behaga. Att icke öfvergifva naturen, att vara öppen och okonstlad, är således den första regel man bör gifva åt de unga personer, som inträda i världen, och kunna frestas att följa den ofta förvända ton som der råder. Men det fins äfven en annan ytterlighet, som är nästan lika fördömlig, och bör lika sorgfälligt undvikas. Att vara okonstlad, är icke att vara obildad, ännu mindre ohyfsad, eller, som man säger, rätt fram. Om sådant någon gång anstår en man, kan det dock aldrig passa för en qvinna. Naturen gör icke allt, den lägger blott en nödvändig grund, men bildningen måste förädla och fullkomna dess verk. Att vara *bildad*, är således det andra villkoret för att vara älskvärd. Och denna bildning är icke blott själens bildning, utan äfven den yttre bildningen i ton, manér, uppforande m. m. Denna sistnämnda bildning, sådan som den nu i den finare

verlden är antagen, gränsar dock så nära till affectation, och kan så lätt bli onaturlig, att det fordras i sanning den säkraste takt för att ej falla i öfverdrift. Det vore derfore rådligast för hvar och en, som ej är nog viss på sig sjelf, att undvika så mycket som möjligt att efterapa den rådande tonen, och snarare försöka att antaga en egen ton, som vore mera naturlig. För öfrigt är jag långt ifrån att anse den yttre bildningen såsom nödvändig hos ett Fruntimmer för att behaga. Själens bildning, i förening med ett naturligt behag, äro de förnämsta egenskaper som fordras för att göra henne älskvärd. Men utan tvifvel är det en finare yttre bildning, som sätter kronan på denna älskvärdhet, likasom en skön versification gör ett snillefoster till ett fullkomligt konstverk. Och det är ingalunda en chimér, att alla ofvannämnda egenskaper kunna förenas. Jag har sett flera exempel deraf, och jag tror knappt i något annat Land finnas så många Fruntimmer, som förena en så hög grad af naturlighet med den finare bildningen, och foljaktligen äro så älskvärda, som här.

Men det återstår ännu att nämna, hvad som egentligen utgör det naturliga hehaget, utan hvilket ingen älskvärdhet ens är tänkbar. Detta behag måste visserligen vara gifvet af Naturen; men att bibehålla det alltid, beror på hvar och en sjelf; och är det förloradt, så är också älskvärdheten borta. De som tro det förnämligast bestå uti skönheten, misstaga sig derfore mycket; ty den som förlorat skönheten, och den som aldrig ägt den, kunna begge ändå vara lika älskvärda. Emedlertid är det onekligt, att den kroppsliga skönheten, såsom en afbild af själens inre skön-

het, är en dyrbar skänk af Naturen, och har en mäktig tjusningskraft. Men att detta endast äger rum, då den verkliga är själens afbild, och att skönheten hos den, som har en förderfvad själ, allenast berusar, men icke tjusar, och saknar all kraft, så snart ruset är förbi: det är en sanning, som erkännes af hvarje karl, hvilken ej sjelf är alltför djupt sjunken. Att åter själens beskaffenhet har inflytelse på ansigtets bildning, så att det till och med verkliga förändras tillika med själen, att de skönaste dragen oformärkt derutur försvinna i den mån själens förderf tilltager, och att hvarje själens ondska förrådes genom ett drag i ansigtet: det vet hvar och en, som är något skarpsynt och gjort sig den mödan att gifva akt på människor. Betrakta t. ex. ett skönt ansigte; är den, som det tillhör, af oförvitliga seder, så skall ni ej kunna upptäcka ett enda drag, som är oblygt; men förhåller det sig tvertom, så skall ni ofelbart finna der ett drag utaf fräckhet, och ni skall alltid se, att detta drag är mer eller mindre märkbart, allt efter de framsteg som äro gjorda på lastens bana. Betrakta detta andra ansigte; är det öppet och rent, så kan ni tryggt lita derpå; men ser ni ett tvetydigt drag, så frukta någon falskhet. Betrakta ännu flera; om själen gömmer någon elakhet, någon högfärd, afundsjuka eller annan ond böjelse, så kan ni alltid vara säker, att den röjes genom ett ansigtesdrag. Jag är visst ingen anhängare af Lavaters lära, men jag tror, att Fysiognomiken, byggd, icke på bestämda regler, utan på en viss inte oförklarlig känsla, som åskådningen af ett ansigte inger, kan hafva stort värde för den, som vant sig att vara uppmärksam på denna känsla. An-

sigtet är en spegel, hvaruti man ej alltid ser de rörelser, som foregå inom själen, men helt säkert de bojelser, sinnelag och tänkesätt, som blifvit med själen inforlifvade och der äro oafbrutet herrskande. Derfore är det, som skönheten, så snart den ej är förenad med en inre skönhet, upphör att vara älskvärd; och derfore är det också tydligt, att den utomordentliga konst att behaga, som en del Fruntimmer fått af Naturen, icke beror af någon utvertes skönhet, ehuru den ofta torde vara åtfoljd deraf.

Men hvaruti består då detta utomordentliga behag, som utgör älskvärdhetens grundval? Det är lätt att sluta af det föregående. Eftersom den fysiska skönheten är blott ett bihang dertill, så måste det väsendtliga vara *själen skönhet*, som framlyser uti hvarje anletsdrag, och i synnerhet oskuld, blygsamhet, godhet, dessa fortjusande egenskaper, som sprida öfver hela ansigtet en mildhet och ljufhet, hvars maki är oemotståndlig. Hvar och en qvinna, som fått af Naturen så dyrbara gåfvor, bör derfore bevara dem som en helgedom, i hvad tillstånd och i hvad förhållande hon må komma; ty endast derigenom är hon säker att alltid behaga, och kan då med bildningens tillhjälp blifva fullkomligt älskvärd. Men den bildning hon förvärfvar på bekostnad af dessa egenskaper, tjenar blott att göra deras saknad så mycket mer uppenbar; ty bildningen kan endast fullkomna naturens verk, icke ersätta det, sedan det är förstördt.

Skall jag våga nämna ännu ett medel att behaga, som visst icke är hufvudsakligt, men likväl mycket bidragande, och af Fruntimmerna längesedan med framgång försökt. Skall man ej tadla mig, om jag försvarar *Koketteriet*? Jag vet, huru vanryktadt det är, huru förhatligt det blifvit förestäldt, och hur många fördömmelser blifvit afsagda deröfver. Men just den klagan man för, bevisar huru förtrollande det måste vara, och hur föga skäl man skulle hafva att bannlysa en lek, som gör både fruntimmrens och karlarnes nöje. Jag

tillstår likväl, att jag ej af erfarenhet kan tala derom; och jag tror knappt, att våra Fruntimmer hafva något begrepp om ett sådant koketteri, som drifves af Fransyskorna och andra. Kanhända är det således blott af oforfarenhet, som jag tror, att det hyarken är farligt eller fördomligt. Men dermed må vara huru som helst; visst är i alla fall, att våra Svenska Fruntimmers koketteri är af så oskyldig art, och att de i allmänhet äro så litet fallna för att öfverdrifva det, att jag snarare ville uppmuntra än tadla dem. Jag får dock anmärka, till undvikande af missförstånd, att ehuru det hos alla är oskyldigt, är det likväl ingalunda behagligt hos alla. Så snart det består i tillgjorda manér, tal eller blickar, så snart det stöter det minsta på affectation, så gäller alltid derom samma dom, som redan blifvit afsagd öfver all tillgjordhet, nemligen att det är älskvardhetens dodliga fiende. Men deremot, det naturliga koketteriet, som röjer sig hos hvarje qvinna, så framt hon ej är en träbild, och som hvar och en, om än ovetande och ofrivilligt, utöfvar, denna hemliga strid mellan blygsamheten och det djupt inplantade begäret att behaga, detta ljufva fina af Naturen själf foreskrifna koketteri, huru fortjusande är det icke! och huru förlåtligt, om det någon gång skulle öfverskrida måttan! Hvem äger också rätt att bestämma den gräns, utom hvilken det ej mer skulle vara tillåtit? och om den skulle bestämmas, kunde det blifva någon annan än den, der det upphörde att behaga? och bör man då icke tro, att Qvinnorna, som eljest hafva ett så säkert omdome i allt hvad som rör deras eget intresse, skola sjelfve förstå att hejda sig vid denna gräns? Låtom oss en gång antaga den regeln, att vara så stränga som möjligt i frågan om deras seder och dygd, men deremot mer öfverseende än vi äro med deras små oskyldiga fel, mer eftergifvande för deras svagheter och infall; tillfredsställelsen skall, å ömse sidor, deraf blifva större än hittills. Hvad för öfrigt sjelfva koket-

teriet angår, så torde en annan gång blifva tillfälle att tala mera derom.

Sedan jag nu således visat, hvaruti konsten att vara älskvärd väsendtligen består, vill jag endast slutligen tillägga: att det som utmärker ett älskvärdt Fruntimmer i vårt Land, och är det säkra pröfvet på hennes älskvärdhet, är att hon icke allenast af karlar, utan äfven af sitt eget kön, är omtyckt och sökt; hvaremot man alltid kan taga för afgjort, att den, som endast söker eller endast vinner karlarnes tycke, som icke ger nå trifs i andra Fruntimmers sällskap, icke med dem kommer öfverens, eller af dem ej är liden, en sådan är också icke verkligen älskvärd. Jag upprepar ännu en gång, att jag endast påstår denna sats vara gällande i Sverige; jag vet ej, om den äfven i andra Länder kan tillämpas, måhända i England; men åtminstone i Frankrike tror jag säkert ej den kunde användas; man skulle der förmodligen hafva svårt att finna något Fruntimmer, som vore sökt och älskad af sitt eget kön. Detta egna kännemärke på våra Svenska Fruntimmers älskvärdhet är emedlertid för dem särdeles hedrande; det bevisar, att den behagsjuka, den högfärd, stridighet och afundsjuka, som beherrska de utländska Fruntimren, och afhålla dem ifrån hvarandras både umgänge och vänskap, måste vara främmande för största delen af våra. Också vinna de Svenska Fruntimren härigenom den fördelen, att de äro dubbelt älskvärda.

Om Moderna.

I Tyskland är man nu betänkt på införandet af en Nationaldrägt för Fruntimmer. Flera Tyska Furstinnor hafva redan häruti foregått med sina exempel, och vid åtskilliga högtidligheter visat sig i urgamla dragter, hämtade ända från Riddare-tiderna. Denna idé skall

i synnerhet gjort framsteg i Baden, der Markgrafvinnans och StorHertiginnans efterdomen funnit en nästan allmän efterföljd. På andra ställen, i synnerhet i Wien, har det deremot alldeles misslyckats och icke en gång ett försök kunnat göras. Det är således troligt, att den patriotiska afsigten blir outford, och att de Franska moderna behålla sitt gamla herravälde. Och när en sådan sak ej kan verkställas i Tyskland, och ej i närvarande ögonblick, då hatet mot Frankrike och allt Fransyskt är så brinnande hos alla stånd, åldrar och kön; hvar i all verlden skulle den kunna verkställas? I Sverge, der man är långt ifrån att hysa något hat hvarken till Frankrike eller till det Fransyska, vore det således lika litet rimligt som möjligt att utrota de Franska moderna. Kon. Gustaf III ville för många år sedan införa i Sverge en Nationaldrägt både för Fruntimmer och Karlar; denna drägt var allvarsam och fullkomligt passande för Nationens lynne och seder; den blef verkligen antagen och nyttjades allmant, för en tid; men efter hans död har den mer och mer kommit ur bruk, och synes nästan blott vid Hofvet. Hos oss lärer således ett dylikt försök ej mer komma i fråga, och det skulle här, och hvar som helst, alltid blifva fruktlöst. Men derfore synes dock icke böra vara omöjligt, att i de Franska modernas efterhärmande införa någon egen smak och urskillning, och, jag ville tillägga om ej Fruntimmerna förskräckas derfor, någon sparsamhet. Till ett så berömligt företag vill jag framdeles försöka att uppgifva några idéer, men får i förhand försäkra mina Lasarinnor, att de ej af mig behofva frukta någon ensidighet, och att jag är långt ifrån att vilja beröfva dem Toaletterns nöje, som jag tvertom anser böra vara en af de belöningar deras dygder och älskvärda egen-skaper fortjena.

Sofrosyne.

Ett Blad för Svenska Fruntimmer.

*****
 STOCKHOLM DEN 14 JANUARI 1815.
 *****

Om Drömmar.

Bland alla villfarelser, hvaruti människornas enfal-
 dighet och vidskeppelse förfallit; är väl ingen mer
 skamligt dåraktig och mer osmaklig, än den uttydning
 af drömmar; som käringsagor och drömböcker gifva
 vid handen. Kan det ges någon större örlighet el-
 ler galenskap, än att till ex.: drömma om blod bety-
 der lycka; drömma om vatten, olycka; om barn, be-
 tyder förargelse; om döden, betyder äktenskap, och
 mera dylikt? Det är väl sant; att tron på dessa ut-
 tydningar är i allmänhet icke särdeles stark; men man
 förgäter dock aldrig att vid hvar tillfälle omtala dem;
 man fortplantar dem med omsorg på sina efterkom-
 mande, ehuru med stora variationer, så att uttydning-
 garne ofta blifva hvarandra motsatta; och anmärknings-
 värdt är, att det i synnerhet är Qvinnokönet man
 har att tacka för bibehållandet af denna löjlige dröm-
 lära; åtminstone i nyare tider. Detta synes bevisa;
 att hågen för drömmars uttydning är någonting verk-
 ligen inplantadt i mensklige naturen; och derfore ytt-
 rar den sig också mest hos Qvinnorna; som hitills be-

hållit starkare känsla och tro än det andra könet. Det är följaktligen icke själfva denna håg man äger skäl att klandra, utan endast det orimliga sättet att tillfredsställa densamma. Ty så visst det är, att detta sätt är stridande mot allt förnuft, så visst är det äfven, att drömmars betydelse i öfrigt icke kan af förnuftet motsägas. I alla tider har man fäst mycken vikt och uppmärksamhet på de drömmar man haft, och de störste Lärde och Tänkare både i forntiden och i våra dagar hafva allvarsamt satt fortroende dertill. Jag vill blott nämna Aristoteles och Plato, samt i vår tid Franklin. Andra mindre lärda men mera klyftiga hufvuden, t. ex. Epicuréeerne och framför allt de Franske Filosoferne, hafva åter begabbat tron på drömmar och visat så mycket förakt därför, att det numera icke en gång är möjligt att bekänna ett annat tänkesätt än de, utan att blottställa sig för åtloje af hela den upplysta världen. För min del vill jag gå en medelväg, och tillstår uppriktigt, att jag anser drömmar vara af två helt olika slag.

Det ena slaget, som är det allmännaste, och som hvar och en af erfarenheten känner, dessa hvardagsdrömmar som de flesta människor hafva under hvarje sömn, och som ofta bestå uti en hop underliga osammanhängande idéer, hämtade antingen af föregående minnen, eller ock af analogien med de händelser vi öfverlevvat, samt de begrepp och känslor vi hysa under det vi äro vakna; dessa slags drömmar, som hafva ingenting hemlighetsfullt, och som också aldrig göra något ovanligt intryck på själen, äro troligen blott en verkan af de yttre sinnenas och inbillningskraftens under

sömnen fortsatta spel, en verkan som visserligen är obegriplig, men likväl icke öfvernaturlig. Att tillägga någon betydelse åt dessa, som jag ville kalla naturliga drömmar, vore så mycket mindre rimligt, som de aldrig innehålla något nytt, det vill säga, någonting olika allt hvad vi förr erfarit; helst som det dessutom är onekligt och af erfarenheten bestyrkt, att de till stor del bero af själens mer eller mindre lugn, sömnens stillhet, till och med af en lättare eller svårare matsmältning, och således äro en ren fysisk verkan. Man kan derföre med fullt skäl påstå, att allt hvad som går ut på dessa drömmars förklaring eller uttydning, på hvad grund den helst må vara byggd, och ehvad exempel man må åberopa att den slagit in, är i alla fall den dummaste vidskeppelse, och inträffandet, om det någon enda gång skulle vara verkligt, en blott tillfällighet.

Det andra slaget af drömmar äro de, som ingen uttydning behöfva, hvilkas innehåll framställer sig klart och redigt för själen, griper den med en hemlighetsfull kraft, och gör ett djupt, ofta outplånligt intryck på densamma. Dessa drömmar äro vida mera sällsynta än det förra slaget, de synas förnämligast tillhöra stora och starka själar, och många människor torde sakna all erfarenhet deraf. De hafva det egna, att de framställa saker som man aldrig förut erfarit, begrepp, tankar och känslor, som äro af en ny, främmande, liksom högre natur, och de tjena ofta till rättelse vid viktiga tillfällen i lifvet, ofta till upplysning om förestående öden. Hvarifrån härröra dessa utomordentliga drömmar? de kunna ej vara sinnenas eller

inbillningskraftens verk, ty de innebära sådant, som hvarken af sinnena eller inbillningskraften någonsin förr varit fattadt. De äro således en hemlighet, hvilken ej på naturligt sätt kan förklaras. Skulle de ej kunna anses för verkningar af en högre makt? skulle man bedraga sig, om man häruti såg en tröstande för- eningslänk mellan Himmelen och jorden? Jag vet icke, men jag bekänner, att Platons mening om dessa drömmar synes mig vara den fullkomligaste förklaring deröfver, som kan upptänkas. Han trodde, att de Andar, som omgäfvö oss, under sömnen intryckte i våra själar sådana begrepp och bilder, som våra sinnen eljest ej kunde fatta, samt derigenom underrättade oss om Him- melens vilja och beslut. Någon skonare, ädlare och mer trösterik tanka kan väl aldrig gifvas åt jordens barn, och dessutom har man så många exempel på dylika drömmars sanning och höga betydelse, att man blott derutaf borde sluta till deras himmelska ursprung. Jag ärnar icke här uppräknas dessa exempel; jag vill blott nämna några få, för att gifva mina Läsarinnor en riktig föreställning om beskaffenheten af sådana dröm- mar, som måste anses för öfvernaturliga, och hvilka ej fordra någon konstig utläggning, utan betyda pre- cist hvad de innebära.

Joseph drömde, att han skulle regera öfver sina bröder. De begabbade honom för hans dröm, men den gick i fullbordan.

Sokrates hörde i sömnen en vers af Homerus, som betyder: Om tre dagar skall du bo i det fruktbara landet. Från den stunden var han öfvertygad om sin död.

och tredje dagen derefter måste han verkligen tömma giftbägaren.

Sylla drömde, att Parcerne kallade honom. Han gjorde straxt sitt testamente; samma afton fick han en häftig feber, och afled dagen derpå.

En dylik men rysligare Historia berättas af Cicero, som eljest visar så mycket forakt för alla drömmar. Två vänner, som reste tillsammans, kommo till Staden Megara i Grekland. Den ena af dem tog kvarter på ett värdshus, den andra hos en bekant. Om natten drömde den senare, att hans reskamrat ropade om hjälp, emedan hans värd ville mörda honom. Han vaknade straxt i den yttersta bestörtning, men sökte öfvertyga sig, att det var blott en irring, och somnade igen. En stund derefter såg han på nytt sin vän, som berättade honom, att brottet nu var fullbordadt, och att man gömt dess mördade kropp i en kärra med gödsel, i afsigt att föra den ur Staden, samt bad honom enständigt att skyndsamt begifva sig till värdshuset. Denna fasliga dröm gjorde på honom ett sådant intryck, att han genast steg opp och sprang till värdshuset, der han såg utanför porten en sådan kärra som han drömt, gjorde straxt undersökning, och fann sin väns döda kropp deruti undangömd, hvarefter mördaren beforderades till välförtjent straff.

Franklin har berättat sjelf, att Himlen flere gånger i sömnen underrättat honom om utgången af hans planer och företag.

(Forts. e. a. g.)

Litteratur.

Detta Bladets ändamål är Fruntimmernas bildning, dess åliggande att på allt sätt bidraga till befordran deraf. Det är således icke nog, att Bladet sjelft är af ett gagneligt innehåll, det måste äfven vara Fruntimrens rådgifvare och ledare i valet af deras ofriga läsning, för att anvisa dem goda och nyttiga böcker, som befrämja samma ändamål; ty då våra Fruntimmer i allmänhet läsa ganska litet, är det så mycket angelägnare, att detta lilla åtminstone blir godt och fruktbart. Jag ärnar derfore, så ofta rummet medgifver, under ofvanstående rubrik, lemna en kort underrättelse om alla senast utkomna samt hädanefter utkommande nya skrifter och böcker, som höra till Fruntimrens Litteratur, jemte ett opartiskt yttrande öfver deras värde, och i synnerhet öfver deras användbarhet och tjenlighet, så väl till Fruntimrens nöje som förädling. Det är följaktligen inga fullständiga Recensioner, inga djupa undersökningar, inga lärda omdömen, man här har att vanta, och hvad alla slags Vettenskapliga böcker angår, komma sådana icke en gång att nämnas; så att mina Läsarinnor behöfva ej frukta, att i närvarande artikel finna hvarken en för dem ledsam vidlöftighet, eller en ännu ledsammare sysselsättning med ämnen, som äro dem främmande. För denna gången vill jag blott anmäla en enda skrift, såsom prof af denna artikels tilltänkta beskaffenhet.

Läsning för Damer. Första Häftet. Upsala 1814.
 Denna lilla skrift innehåller icke Original-stycken, såsom man väntat, utan endast tre från Tyskan öfversatta Historietter af särskilda Författare. Den kan för

öfrigt ej kallas Läsning för Damer med mera skäl, än alla andra Romaner och Anekdot-samlingar. Af de tre stycken den innehåller är det första, neml. *Den Vansinnige* af De la Motte Fouqué, utom all jemförelse det bästa. Det är omöjligt att läsa denna ljust sorgliga Berättelse, utan att röras till det innerligaste deltagande för den inbillade Ixion, och sjelf liksom hänförd af hans förvillelse, känna huru det glödande hjulet gnistrar i hans bröst. Troligen är sjelfva händelsen verklig, men om den skulle vara en dikt, så är den åtminstone så ädelt och sant diktad, att den kan anses för en verklighet. De andra begge styckena äro af ringare värde. Öfversättningen är draglig.

Dramatik.

Bland de mest bidragande medel till en fullkomligare själs-bildning är utan tvifvel Teatern, nemligen om dess inrättning är svarande mot sitt ändamål. Bragt i ett fullkomnadt skick, kunde den blifva oändligt vigtig, och det äfven i politiskt afseende. Man vet, hvad Engelska Teatern uträttat, och i nyaste tider också den Tyska. Jag tror, att om vi hade tjugo, eller blott tio sådana skådespel, som Gustaf Wasa, och de nemligen spelades så ofta som Shakespeares pjäser i England, så skulle de verka mer till National-andans väckelse, än alla andra åtgärder. Äfven i en mindre grad af fullkomlighet kan Teatern göra betydligt fast ej allmänt gagn, och bidra till själens upplyftande och förädling; i synnerhet är den särdeles skicklig att

verka på Fruntimmerna, hos hvilka känslan alltid öfvar större valde än tankan, och hvilka derfore lättare mot- taga dess intryck. Beklagligen är vår Teater ännu icke i stånd att ens uppfylla dessa inskränkta fordringar. Men också i dess närvarande skick, och med så många goda stycken den verkligen äger på sin repertoire; anser jag den vara ett hufvudsakligt medel till Fruntimmernas bildning, nemligen så vida de lära sig att med mer sorgfällighet välja och med mer urskillning sjelfva bedömma de pjeser hvilka de se. Det är för att vara dem häruti behjelpig och gifva en ledning åt deras omdöme, som jag vill egna en liten del af detta Blad åt Dramatiken, hvilket jag hoppas mina Läsarinnor skola anse med nöje. Hvad jag dervid förnämligast skall hafva i sigte, är sjelfva pjesernas beskaffenhet, som alltid bör vara hufvudsaken på hvarje Teater. Omdömet öfver de spelande skall blifva mera kort. För öfrigt är min tanka, att om de pjeser, som i allmänhet spelas, vöro så goda som Aktörerne mestadels äro, så skulle vi hafva vida mindre skäl att klaga öfver vår Teater.

Jag har nu endast velat tillkännagifva min afsigt, och skäll framdeles, så ofta tillfälle gifves, söka utföra den till mina Läsarinnors nöje och förmån.

På *SÖFROSYNE* för innevarande år, hvaraf en Nummer utkommer hvarje Lördag, kan prenumereras i Utter & Comp:s Boklåda med Två Riksd. 24 sk. Banko.

Tryckt hos FR. CEDERBORGH.

Sofrosyne.

Ett Blad för Svenska Fruntimmer.

*****
 STOCKHOLM DEN 21 JANUARI 1815.
 *****

Den Svenska Heloisa.

(Forts. från N:o 1.)

Det är icke vanligt, att en yngling i kärlekens första förtjusning gör sig reda för sina afsigter, eller frågar sig sjelf: hvart skall detta slutligen leda, och hvad skall foljden blifva? Fastmer undviker han sorgfälligt alla betraktelser, följer blott sitt hjertas drift, och lemnar utgången åt ödet. Så gjorde äfven Majoren. Han visste alltförväl, att ett giftermål med Sofia ej kunde vara behagligt för hans familj, och, uppriktigt sagdt, var det icke heller förenligt med hans egen ärelystnad. Han hade i Stockholm en rik och förnämlig Farbror, hvars Fru härstammade från en af Rikets äldsta familjer, och var mycket högdragen; det var lätt att begripa, huru välkommen Sofia skulle varit i deras hus, och huru hon der skulle blifvit ansedd. För sin egen del kunde han också frukta, att hon skulle blifva hinderlig för hans uppstigande till de höga värdigheter, hvartill han trodde sig bestämd. Men så litet han foljaktligen tänkte på giftermål, lika så litet tänkte han på att förföra henne; han ansåg det,

• om icke omöjligt, åtminstone brottsligt, och han var icke nog elak, för att med öfverläggning företaga ett sådant verk. Hvad var då hans afsigt? Han ville endast se och höra den skönaste och älskvärdaste flicka som fans; och hvarföre skulle han sjelfvilligt beröfva sig ett så oskyldigt nöje, som han så kort tid hade fått njuta? Han reste således i den fasta föresats att snart återkomma. Han plägade eljest tillbringa vid Hofvet och i Hufvudstadens lysande kretsar den tid som tjensten lemnade honom fri; men nu skyndade han, under förevändning af ekonomiska angelägenheter, att lemna Stockholm efter blott ett par veckors vistande, och äfven dessa syntes honom odrägligt långa. Han begaf sig genast till ***, och han hade redan uttänkt en plan, huru han der skulle kunna bosätta sig. Han visste, att ett af de vackraste husen i Staden med betydlig dertill hörande jord länge varit utbjudet till salu, men som priset var nog högt, hade ingen köpare sig inställt. Denna egendom ville han nu tillhandla sig, och der inrätta en egen hushållning, hvarigenom allt skulle få utseende af en ekonomisk spekulation, och som ortens belägenhet för öfrigt var ganska vacker, borde ingen undra öfver hans vistande derstädes. Denna plan blef utan svårighet utförd, egendomshandeln gick för sig, och till råga på all lycka fick han bo hos Sofias Mor, till dess egendomen skulle tillträdas: en sällhetstid, som han naturligtvis förlängde så mycket han möjligen kunde. Men denna sällhetstid fästade honom också starkare vid Sofia, än han sjelf ville och trodde. Alla dagar var han i hennes sällskap, ofta ifrån morgon till afton, såg hennes intagande ansigte, hennes fullkomliga växt, hörde hen-

nes sköna röst, som var icke mindre behaglig och ljuf när hon talade än när hon sjöng, och förtjustes af hennes älskvärda väsende, och hennes munterhet, som hade någonting känslofullt, hvilket alltid framlyste äfven i de efter utseendet minst allvarsamma saker. Och det som mer än allt detta måste verka på honom, var hennes egen beständigt tillväxande kärlek, som äfven ett mindre skarpsynt öga än hans ganska lätt kunnat upptäcka; ty ingenting är mäktigare att öka och befästa kärleken, än en motsvarande kärlek hos den man älskar.

När han äntligen var tvungen att flytta till sitt eget hus, då kände han först riktigt, huru svårt det blef att bo under ett annat tak än Sofia; då uppsteg hos honom den önskan, att alltid kunna vara med henne förenad, och ehuru hans äregirighet ännu förkastade all tanka på giftermål, så upphörde dock ej hans kärlek att föreställa honom sällheten deraf. Nu började han allvarsamt ångra, att han låtit denna passion få ett sådant välde öfver sig, men han kände redan, att det var för sent att kufva den, och att det ej mer stod i hans makt att vända tillbaka. Det var således naturligt, att han tog det parti, som mest smickrade hans kärlek, utan att stöta hans ärelystnad, nemligen att förblifva i samma förhållande till Sofia som hittills, och icke bekymra sig om framtiden. Han fortsatte i följe deraf sina dagliga besök, var likasom förut nästan beständigt hos henne, utmed hennes sida, talte blott med henne, äfven i större sällskap, och var vid alla tillfällen hennes oskiljaktige följeslagare. Han anställde baler, fêter, lustbarheter, allt till hennes

ära; på alla ställen var hon den förnämsta, och i hela Staden ansågs redan Majoren som hennes förklarade älskare. På detta sätt förflöt hela våren och sommaren under nöjen och kärlek, blott med undantag af 4 veckor, som han måste vara frånvarande för Regementsmötets skull. Ännu hade likväl icke de begge älskande förklarat hvarandra sina känslor, och huru innerligt deras hjertan voro förenade, vittnade hitills blott deras blickar. Sofias Mor hade straxt ifrån början föresatt sig, att ej ett ögonblick lemna dem allena, visst icke af fruktan för sin Dotters dygd, men för att ej gifva den minsta anledning till något förtal. Denna föresats hade hon hållit så troget, att Majoren aldrig varit i tillfälle att hänföras af sin kärlek ända till en formlig förklaring, och i sjelfva verket var han icke heller sjelf angelagen om ett sådant tillfälle. Men ödet ville, att förklaringen skulle ske. Sofias Mor sjuknade på några dagar. Majoren satt beständigt jemte Sofia vid hennes säng, men under det den sjuka sof, voro de begge sjukvaktarne ofta flera timmar allena med hvarandra. Deras dåvarande sinnestämning, och deras inbördes kärlek, ökad genom den gemensamma omsorgen för den sjuka, skulle nödvändigt leda till en förklaring. Denna så länge uppskjutna förklaring skedde omsider, de begge älskande sönko i hvarandras famn, och Majoren glömde vid Sofias första kyssar allt högmod och alla ärelystna förslag. Under detta ljufva uppträde hade likväl intet ord blifvit nämndt om äktenskap, ingendera tänkte i sin förtjusning på mer än det närvarande ögonblicket, och Sofia var dessutom mycket för blygsam och för from att väcka en sådan fråga. Men hennes Mor, som var

hennes första vän och förtrogna, och som hon straxt meddelade sin lycka, fann en bestämdare förklaring nödvändig. Fåfångt påstod Sofia, att det ej behöfdes, att det förstods af sig sjelft, att det icke passade att påminna om sådant. Hennes Mor förblef vid sitt beslut och nyttjade första tillfälle, sedan hon blifvit frisk, att tala häröm med Majoren. Hon hade redan länge i hemlighet oroat sig öfver hans enträgenhet och det allmänna uppseende den väckte, hvarigenom hennes Dotters rykte kunde lida. Men hoppet att få en sådan Måg hade qväft hennes betänkligheter, och med den föresats hon fattat, att aldrig lemna de begge älskande allena, hade hon trott sig afvända all möjlighet af förtal. Hon hade derföre aldrig försökt att på något sätt afvisa honom, icke ens att förmå honom till att förklara sig, utan ständigt bemött honom med samma artighet, och till slut verkligen med vänskap och tillgifvenhet. Men nu trodde hon sig ej längre böra tiga.

Hos Majoren hade emedlertid föregått en stor förändring. Han började finna icke allenast sällheten, utan äfven möjligheten af ett giftermål med Sofia. Han började tänka, att detta giftermål tilläfsventyrs ej skulle hindra honom att stiga lika högt på ärans trappa, och att det, till och med om så vore, kunde bli en fullkomlig ersättning för allt hvad han derigenom måtte förlora. Så helt och hållet var redan hans egen ärelystnad underkufvad. Men ett svårare hinder återstod, som ännu icke blifvit omtalt. Hans Farbror, som var President i ett RiksCollegium, och stod i mycket anseende vid Hofvet, hade under hans sista korta vistande i

Stockholm föreslagit honom en ganska förmånlig förbindelse med ett ungt, vackert och rikt Fruntimmer af hög familj, och lofvat genomdrifva saken, i fall han ville samtycka dertill. Men då redan intagen af Sofias behag, hade han bestämdt afslagit detta parti, och förklarar att han ej ville gifta sig förrän han var 30 år gammal. Hans Farbror hade visat mycket missnöje öfver denna caprice, som han kallade det, och låtit förstå, att då han, såsom sjelf barnlös, ärnade lemna hela sin stora formögenhet odelt i sin Brorsons händer, pretenderade han ock, att denne rättade sig mer efter hans önskan, och i synnerhet lät honom bestämma valet af dess tillkommande Husfru. Härvid förblef det, och kort derpå reste Majoren tillbaka från Stockholm till ***. Hans bosättning och långvariga vistande i denna Stad väckte straxt mycket uppseende hos alla som kände honom, och då någon tid derefter ryktet om hans kärlekshandel och lefnadssätt derstädes kom till Stockholm, misstänkte hans Farbror genast, att detta var hemliga orsaken till hans vägran att gifta sig. Men det värsta af allt var, att ryktet sade honom vara verkligt förlofvad. Presidenten skref då ett strängt bref till honom, hvaruti han förebrådde honom hans uppförande, rådde honom att ej begå någon dårskap som skulle göra honom för alltid olycklig, och tillsade honom att med det snaraste återkomma till Hufvudstaden. På detta bref svarade Majoren med få ord, att hans beslut angående det föreslagna giftermålet var oryggligt, men att hans Farbror för öfrigt kunde vara försäkrad att han ej skulle begå någon galenskap, ehuru han icke var i stånd att vidare förklara sig öfver sina närvarande relationer. Detta tvetydiga svar tillfredsställde så fullkomligt Presidenten, att han ej mer yrkade någonting, utan lemnade Majoren frihet att kvarblifva i *** så länge han ville, och i sjelfva verket var denne, när han gaf nyssnämnda svar till sin Farbror, ännu långt ifrån att tänka på något giftermål med Sofia. Men Kärleken hade sedermera om-

vändt hans sinne, och han tvekade ej mer att uppoffra allt åt denna Gudomlighet; det enda, som nu återhöll honom, var fruktan för Farbroderns vrede och förföljelse, som han med full visshet foresåg, i fall han bedrog dess väntan och fattade fortroende. Han förklarade således utan förbehåll för Sofias Mor, både sina egna afsigter och önskingar, och de hinder som mötte deras fullbordan, men föreställde henne tillika, att med tiden vinner man allt, och att inom ett par år skulle tilläfsventyrs alla svårigheter vara häfna. Emedlertid var en förlofning nödvändig, på det ej Sofias rykte skulle lida, och han yrkade sjelf derpå, men begärde blott, att den måtte ske i tysthet, så att hans Farbror, i fall någon underrättelse derom kom till Stockholm, skulle förblanda den med hvad man redan förut berättat, och följaktligen icke göra något afseende derå. Härmed var också Sofias Mor fullkomligt tillfredsställd, ty hon visste alltförväl, att åtminstone i *** skulle det ej blifva någon hemlighet. Samma afton skedde förlofningen i närvaro af några få vänner, hvilka man ålade den noggrannaste tystnad, och dagen derpå fans ingen i hela Staden, som ej visste deraf.

Hvem kan beskrifva de begge älskandes sällhet och förtjusning? De tillhörde nu hvarandra, icke blott inför kärlekens, utan äfven inför verdens ögon; de behöfde ej mer dölja eller återhålla sina känslor; de ägde rättighet att älska hvarandra, de kunde fritt öfverlemnade sig åt sin böjelse, och i ruset af deras glädje syntes dem ingenting fattas i deras lycksalighet. Från denna tiden ansåg icke heller Modren nödigt att iakttaga samma försigtighet och vaksamhet som förr; hon lemnade dem ofta allena, hon lät dem ensamma göra långa promenader, både gående och åkande, hvarvid de stundom voro borta flera timmar å rad, hon lemnade dem i allt den fullkomligaste frihet; med ett ord, hon fruktade ej mer någon fara, — och det var nu

hon bort frukta den mer än någonsin! En ung flicka, intagen af den ömmaste kärlek, det mest oinskränkta förtroende, och en brinnande älskare, som äger anspråk på hennes kyssar, och kan ostraffadt våga att göra anspråk på mer; när man lemnar dem begge helt och hållet åt sig sjelfva, bör man ej straxt förutse, hvad foljden måste blifva? Till Sofias ära bör dock sägas, att oaktadt hennes Mors oforsigtighet, oaktadt alla hennes älskares förförelser, gick hon lyckligt igenom hundrade farliga tillfällen, vid hvilka mången annan skulle lidit skeppsbrött; och det var först efter tvenne års beständiga strider, och i folje af den mängd segrar hvilka beklagligen ingåfvö henne för mycket förtroende till sin egen styrka, som hon slutligen öfvervans. Hennes känsla efter förlusten af sin öskuld var icke egentligen någon sorg, men en smärtande oro; hon var långt ifrån att frukta det ödet, att blifva öfvergifven af sin älskare, men hon kände hemliga förebråelser i sitt hjerta, utan att rätt veta hvarför, och det som plågade henne mest, var den tankan, att hon för första gången dolde någonting för sin Mor. Emedlertid sökte hennes älskare trösta henne häröfver, och bemödade sig att vedergälla den uppoffring, som hon gjort för hans skull, med en ännu ömmare och innerligare kärlek än hittills. Småningom blef hon också mera lugn, men det var sedan aldrig utan en viss qväljande oro, som hon mottog hans kärleksbetygelser, och så snart hon var ensam, kände hon tårarne rinna öfver sina kinder. På detta sätt hade redan ett halft år gått förbi, hvarunder han njutit kärlekens högsta triumf, men hon blott erfarit dess smärta, då en fruktansvärd upptäckt, som likväl ej bort vara dem oväntad, satte dem begge i den yttersta bestörtning, och hade den helt olika verkan på dem, att närmare fästa den ena, men aflägsna den andra.

(Forts. e. a. g.)

Sofrosyne.

Ètt Blad för Svenska Fruntimmer.

*****

STOCKHOLM DEN 28 JANUARI 1815.

*****

Carla-vagnen.

En ürgammal Folksägen *).

Konung Erik den Helige hade, kort före sin död, en högst märkvärdig Syn, som är evigt oförgätlig för Sverges innebyggare.

Det var en klar vinternatt, då månan hade gått ned. Konungen låg väken, och kunde ej sofva. Han tänkte på sitt Rikes välfärd, och öfvervägde allt hvad han gjort till dess bästa, allt hvad han ännu ärnade göra. I synnerhet fröjdade han sig öfver den stadga och det lügn, som hans korta Regering hade gifvit åt Landet, efter snart 100 års misshälligheter och inbördes krig, och som han ville befästa för långliga tider. Men hastigt öfverföll honom en sorglig aning, att all hans möda skulle gå förlorad, och i det samma stod

*) På alla både äldre och nyare språk har denna stjernbild, i anseende till dess form, blifvit kallad *vagn*. Men det är blott på Skandinaviska språket, (och genom öfverflyttning derifrån, äfven på Engelska,) som den kallas *Carla-vagnen*. Egentliga orsaken till denna sista benämning, har aldrig af Antiquarierne blifvit utredd, men det rätta torde här, såsom i många andra fall, igenfinnas i Traditionernes innehåll.

främför hans säng en Ängel, som tilltalade honom med följande ord: Tänk ej, att det verk du ämnat skall utföras af dig; det är öfver *en* människas höfva. Många store Män skola ännu arbeta derpå, innan Herren låter det fullbordas. För öfrigt skall din jordiska bana snart vara slutad; blott 111 dagar deraf återstå; använd dem allenast till den Heliga Lärans utbredande och stadgande. Efter din bortgång skall ändå ditt älskade Land sjunka på nytt i samma oordning och inbördes krig, och detta tillstånd skall med korta mellanskof fortfara sedan i flera hundra år.

O min Skyddsängel! sade Konungen med from bäfvan, jag inser nu fäfan af mina gerningar, jag vördar och tillber den Eviges beslut, och är färdig att efterkomma Hans vilja. Men näst Honom älskar jag mitt Land; dess tillkommande öde ligger mig nära om hjertat. Säg mig, huru länge det skall sönderslitas af dessa inhemska oroligheter, och gif mig ett tecken, att det en gång skall blifva lugnt och lyckligt.

Du är det värd, svarade Ängeln, att Herrans afsigter och beslut redan i tiden för dig uppenbaras; din bön skall varda uppfylld. Hör då. Så länge skall tvedrägten och parti-andan härja detta Land, att det till slut störtar sig sjelft i den rysligaste trädning; då skall en stor Man uppstå, för att med den Högstes bistånd frälsa det ur nöden, och grundlägga en släkt, som skall styra det ända till de aflägsnaste tider. Men ännu skall tvedrägten fortfara att rasa och upptända inbördes krig, intill dess en son, med namnet Carl, uppstigit på den af Fadren grundade Thron. Denne

Carl är den förste, som skall göra det namnet älskadt och äradt öfver alla andra i Norden. Från honom skola alla foljande Konungar härstamma; från hans tid skola tvedrägt och borgerligt krig vara bannlyste ur detta Land; från hans tid skall dess ära och anseende, dess makt och dess sällhet taga sin början, och grunden läggas till den storhet det i de foljande sekler skall uppnå. Han skall vara den förste af de Sju Stora Carlar, som den ene efter den andre skola slutligen upplyfta ditt Rike till en höjd, hvilken du i dina djerfvaste planer knappt kunnat tänka. Redan den näste Carl efter honom skall betydligt utvidga Rikets makt, och ännu mer dess ära, genom de mest lysande segrar och de underbaraste fälttåg, som skola vinna alla tiders beundran. Den tredje skall ännu betydligare öka Rikets makt, men utan att vidga dess gränser, och genom sin vishet, sin verksamhet och ihärdighet gifva det en helt ny förut okänd styrka, ett inre välstånd och ett stadgadt hushålls-system, hvaraf inflytelsen skall sträcka sig till flera påföljande sekler. Den fjerde, en af de ovanligaste menniskor jorden får se, och lika olycklig som stor, skall efter kortsynta beräkningar synas försvaga Rikets makt; men den moraliska styrka han utvecklar hos sitt Folk, och den utomordentliga kraft han visar det äga så snart tillfället fordrar, skall blifva mycket vigtigare, och verka långt fördelaktigare på detta Folks karakter, än den anseeligaste landvinning eller den största välmåga. Först 100 år efter honom komma tvenne Carlar på en gång. Dessa skola genom förenad vishet och tapperhet utföra ett verk, som varit alla deras företrädarens syftemål; de skola öka Rikets vidd, anseende, ära

och makt, icke blott genom förvärfvande af ett nytt Land och ett nytt Folk, utan ännu mer genom underkufvande af detta Folkets hjerta och tänkesätt. De skola återgifva Riket dess fordna betydenhet och inflytelse, samt Folket dess gamla kraftfulla anda. De skola återställa eller befästa Religionens och seder- nas helgd, samt frihetens och välmågans trygghet. Slutligen skall en ättling af dem blifva den sjunde af de Stora Carlarne, göra sitt Rike, ej till det största, men till det mäktigaste och mest aktade på jorden, och bringa det till en förut osedd höjd i alla afseenden. Längre är det mig icke tillåtet, att för dig uppdraga framtidens täckelse; men dom af det du hört, om icke de lidanden, som förestå ditt Land, skola uppvägas af dess ljusare öden.

Konungen afhörde detta tal med undran, rörelse och glädje. Han sjönk småningom i en stum hänryckning, hvarunder han tackade Himlarnes Herre för Dess godhet både emot honom och hans Land. Der- efter föll det honom in, att Ängeln lofvat gifva honom ett tecken. Hvar är då det tecken du lofvade mig? sade han. Jag tviflar ej, men för jordens barn äro tecken alltid ett tröstande vittnesbörd. Ängeln svarade honom, och sade: jag vill straxt gifva dig ett tecken,

Nu befann sig Konungen under öppna himmeln. Skåda rätt upp öfver din hjessa, sade Ängeln till honom. Han gjorde det, och såg en flock af sju präktiga Stjerner, i form af en vagn, hvilkas ovanliga glans, lik Solens, fördunklade alla andra stjerner på

firmamentet. Detta, sade Ängeln, är de sju Stora Car-larnes Vagn, i hvilken de nedstiga hvarje qväll, för att se hvad som foregår i det Land, hvilket de fram-deles skola styra, och vaka öfver detsamma så mycket dem tillåtit är; ty ännu dväljas de bland stjernorna, och skola också, efter sin jordiska banas fulländning, återvända dit, för att uppfylla samma bestämmelse. Men likasom denna oafslåtlige vaksamhet är en fore-bild af den sorgfälliga ömhet och nit, hvarmed de skola vårda Landets väl under sin jordiska vandel; så är äfven denna Himlavagns evigt oförändrade ställ-ning en symbol af ditt Rikes frihet och sjelfbestånd. Ty så länge denna Vagn står kvar öfver dina lands-mäns hufvud, så länge äro de under sina Stora Car-lars beskydd, och kunna af ingen jordisk makt under-kufvas. Och till ett tecken af detta ständigt fortfa-rande beskydd, skola de hädanefter hvarje år på denna natt se sina Beskyddares Vagn lysa vid midnattstim-man med ett renare och starkare sken, än någon an-nan stjerna på himlahalfvet.

Vid dessa ord försvann Ängeln, och Konungen befann sig allena i sitt rum. Han gjorde sedan sin märkvärdiga Syn bekant, och ifrån den tiden, har man alltid sett Carla-vagnen den 28 Januari vid mid-natten flamma med ett ovanligt sken.

Dramatik.

Den 2 Januari blef på Kongl. Stora Teatern första gången uppfördt ett nytt Skådespel, kalladt: *Föreningen*, Tillfällighets-Pjes i en Akt, med Sång och Divertissement. Detta lilla stycke har vunnit Allmänhetens bifall till en grad, som ingen annan pjes på de senare åren, icke en gång Cendrillon och Don Juan, kunnat berömma sig af. Det har inom mindre än fyra veckor blifvit spelt 18 gånger, och slutligen 11 aftnar å rad, och det med ett alltid oförminskadt antal åskådare; hvilket, mig vetterligt, aldrig forr skett på någon Svensk Teater. Ett så ovanligt tillopp bevisar straxt, att någon ovanlig orsak åstadkommer det; och denna orsak är ej svår att finna. Pjesen har sitt värde af de politiska tillfälligheterna, ty för öfrigt är handlingen så enkel som möjligt. Den som inbillar sig, att sjelfva denna enkelhet är orsaken till pjesens framgång, bedrager sig emedlertid helt och hållet, ty om också hela handlingen vore borra, så skulle det imponerande och rörande slutet ändå väcka samma intresse. Den åter, som tänker, att troppmarscherne och de andra präktiga föremålen för ögat locka en sådan mängd utaf folk, gör mycken oförrätt åt Stockholms innevånare, hvilka otvifvelaktigt sett långt grannare skådespel, utan att låta sig hänföras så som af detta. Men hvad som här verkar så mäktigt på sinnena, och tvingar äfven den kallaste åskådare till deltagande, är det stora politiska skådespelet af två lika stolta Nationers frivilliga och lyckliga förening. Och det är naturligt, att ett sådant Skådespel, uppfördt i sjelfva ögonblicket af den verkliga föreningens fullbordan, och

hos en af de begge förenta Nationerne, skall göra ännu starkare intryck, och väcka ända till förtjusning. Jag vill härmed ingalunda nedsätta Författarens fortjenst, som består uti att hafva framställt under synliga former föreningen och Nationernes glädje derofver, på det sätt som gör mesta effect, och att hafva tillvägibragt sådana situationer, som till exempel: då allt Landtfolket faller på knä, och genom en rörande Hymn tackar Himlen för fred och förening. För ofrigt har Författaren sjelf kallat detta stycke blott en Tillfällighets-Pjes, och den Epilog, som uppfördes på Hans Kongl. Höghet KronPrinsens Födelsedag förlidet år, är i alla fall ett tillräckligt prof af hans snille. Vid den tryckta pjesen kan anmärkas den besynnerliga stafningen. Fastän det är bondfolk som talar, bör väl i tryck ett skickligt stafningssätt iakttagas.

Emot de spelande i denna pjes är ingenting väsendtligt att anmärka. Ensemblen är bättre än i många andra. Herr *Hjortsberg* utmärker sig såsom alltid, och äfven Herr *Brooman*. Men i synnerhet bör vid detta tillfälle nämnas *Fru Lindström*, som spelar sin roll icke allenast med den naiveté, hvilken är henne egen, utan ock med en intelligence, som förtjenar mycket beröm. När man läst den tryckta pjesen och först efteråt får se henne spela, tror man knappt, att det är samma roll som man läst. Så mycket lif och uttryck förstår hon att gifva åt ord, som i en annans mun skulle vara liksom döda bokstäfver. Jag påminner mig i anledning häraf, hvad man för några år sedan sade om denna unga Skådespelerska, nemligen: att det ytterliga lof man då slösade på henne, den verk

liga förtjusning hvarmed hon mottogs, skulle skämmas bort henne och hindra henne att fullkomna sig. Denna spådom har hon redan med triumf vederlagt.

Mode-nyheter.

Under denna rubrik skall meddelas allt hvad som angår både utländska och inländska moder, och som för mina Läsarinnor kan hafva något intresse. Utan att vara ämnad till en Mode-Journal, anser jag dock *Sofrosyne* bora i förbigående lemna underrättelse om sådant. Ty Mode-nyheter äro ett lika viktigt bihang till ett Blad för Fruntimmer, som Stats-nyheter för karlar. Och jag har nämnt för mina Läsarinnor, att Toalettsens nöje, efter min tanka, icke är stridande mot den qvinliga *Sofrosyne*.

Till en början vill jag endast nämna, att de tornhöga hattarne nu blifvit så allmänna, att de redan börja afläggas af de modernaste Damerna.

På *SOFROSYNE* för innevarande år, hvaraf en Nummer utkommer hvarje Lördag, kan prenumereras i Utter & Comp's Bokläda med Två Riksd. 24 sk. Banko.

Tryckt hos FR. CEDERBORGH.

Sofrosyne.

Ett Blad för Svenska Fruntimmer.

*****
STOCKHOLM DEN 4 FEBRUARI 1815.
*****

Samtal

mellan Fru Eg. och Mamsell Ot.

Eg. Nä, min vän, har du hört att det blir Riksdag igen?

Ot. Ja, och det i Stockholm, som är just vårt Hög-
qvarter. Nu hoppas jag vi skola ändtligen genom-
drifva vår plan.

Eg. Jag har redan tänkt derpå, kan du väl förstå.
Men jag tror nästan, att vi kunna spara vår möda.
Det säges, att många bland vederbörande äro
redan af sig sjelfva mycket benägne att gynna
våra afsigter.

Ot. Der ha vi det. Jag har ju hundra gånger sagt
dig, att man bör ingenting tro, utan att man kan
gipa det med händerna. Men du tänker blott
på din egen fördel, och vill icke . . .

Eg. Tyst, låt oss ej bli ovänner. Vi hafva ju begge
samma intresse. Det är icke min mening att vara
överksam, som du tror. Du vet väl huru driftig
jag plär vara, när frågan rör mig sjelf. Jag
ville blott säga, att jag har många medhållare.

- Ot.* Hvad det angår, så kan jag säga det samma. Jag räknar talrika anhängare, i synnerhet inom tvenne Stånds-klasser.
- Eg.* Å, jag har mina anhängare uti alla Stånd. Men det värsta är, att de ej våga uppenbart erkänna, att de äro af mitt parti. Nu funderar jag likväl på, hur jag skall kunna ställa så till, att de våga oförskräckt visa sina tänkesätt. Segra vi ej nu, så är det för alltid förbi med oss.
- Ot.* Å, det ödet behöfver åtminstone du ej frukta. Den som har ett så intagande utseende, och så retande behag, kan aldrig bli ofvergifven. Du är säker, att alltid vara tillbedd, om du blir än så gammal. Men jag, som gunås i mig sjelf är motbjudande, och ej kan ingifva annat än köld . . .
- Eg.* Klaga icke. Man ger mig sitt hjerta. Men i det stället bemäktigar du dig förståndet, och regerar det så enväldigt, att om du ej understödde mig, så skulle jag snart ha ingenting mer att säga.
- Ot.* Det händer ibland. Men ofta händer det också, att den, som är din ifrigaste tillbedjare, alldeles icke vill kännas vid mig. Det är sådant, hvaröfver jag med rätta klagar, ty jag underlåter aldrig, så snart jag fått makt med någons förstånd, att skänka hans hjerta åt dig.
- Eg.* Blif ej otålig, min vän. Låtom oss först befästa vårt välde, så skola vi sedan dela lika med hvarandra. Jag skall säga dig, att jag redan är ledsen vid att blott i hemlighet vara tillbedd, och så länge man ej uppenbart ger oss sin dyrkan, så kunna vi ej vara säkra, hur länge vi behålla vår makt.

- Ot.* Ack, det är icke längesedan vi tyckte den gyllne tiden vara hardt nära, då hela världen skulle styras af oss; men några få år hafva varit tillräcklige att beröfva oss den glans vi ägde i vår ungdom, och rycka oss långt ifrån målet.
- Eg.* Misströsta icke, min vän. Våra systrar i Frankrike äro ännu lika mäktiga som förr. De regera der enväldigt; ingenting sker utan att rådfråga dem; alla ärenden afgöras efter deras mening; med ett ord, deras inflytelse är allmän och oinskränkt, och man gör ingalunda någon hemlighet deraf. Bör ej ett så lysande exempel kunna hjälpa äfven oss till heders? Låtom oss först söka att skaffa mig mera välde, hvarefter jag sedan kan understödja dig.
- Ot.* Jag säger ännu en gång, att du tänker blott på dig sjelf. Du vet, att du skall alltid genom ditt medfödda behag förblifva lika retande; men jag, som ej mer är på modet, hvad skall det blifva af mig? huru firad jag var i min ungdom, och nu, huru åsidosatt! och icke en gång på dig kan jag lita?
- Eg.* Nå, för att öfvertyga dig, skall jag bevisa, att det är min egen fördel att gagna dig. Vill du tro mig då?
- Ot.* Ja, då fins ingen möjlighet att tvifla.
- Eg.* Nå väl, min önskan är den, att bli offentligt erkänd och dyrkad; denna önskan kan jag ej vinna, utan genom dig, ty ingen annan än du förmår inbilla världen, att jag är hederlig och aktningsvärd. Således ser du, att för att vinna min egen önskan, måste jag befordra din, och söka utbreda ditt välde. För detta ändamål, liar jag redan

uttänkt en plan, som jag nu vill meddela dig, så
framt du ej nekar mig ditt bistånd.

Ot. Låt höra! Du talar verkligen förnuftigt.

Eg. Du vet, att i samma Land, som först grundlade
vår inflytelse, och hvars eftersyn lärde hela Eu-
ropa att mer och mindre hylla vår makt, i samma
Land är född en Man, som synes vara enkom-
mitsänd af Odet för att göra slut på vårt herra-
välde här. Du vet, huru nära vi voro målet,
och huru långt vi nu äro derifrån. Han är vår
värsta fiende, och så fruktansvärd, att jag behöft
allt det mod och den ihärdighet, som af naturen
tillhöra mig, för att ej helt och hållet öfvergifva
min plan. Således finner du väl, att vi ej nu
kunna gå bröstgänges till väga. Den enda möjlig-
heten för oss är, att låtsa rymma fältet, och till
den ändan skola vi sjelfva i början alldeles icke
visa oss, utan lemna hela omsorgen åt dina och
mina anhängare. Dessa skola vi instruera så, att de
uppföra sig klokt, och ge sig ut för att vara mina
fiender, samt idkeligen fördomma mig. Härigenom
skola de icke allenast förvilla allmänhetens ögon,
utan äfven skaffa oss den förmånen, att otroligt
förstärka mitt parti; ty du kan vara säker, att
ganska många, som fruktan hittills afhållit, skola
nu lockas af den frestelsen, att i tysthet kunna
ostraffadt öfverlemna sig åt sin böjelse för mig.

Ot. Men om jag genom mina anhängare hjälper dig
att på det sättet utbreda ditt välde, hvad förmån
har jag sjelf derutaf?

Eg. En ganska stor; ty alla de, som i hemlighet äro mig tillgifne, skola naturligtvis ofta vara besvärade af nödvändigheten att dolja sig, och därför med glädje omfatta en lära, som smickrar deras höjelse, och ger dem dristighet att framträda ohöljde utan att hlygas. På det sättet skall hela mitt anhang, så snart det lärt känna sin egen styrka, äfven blifva ditt, och deraf skola vi slutligen begge hafva den fördelen, att vår dyrkan blir offentlig och allmän.

Or. Och hafva vi en gång hunnit detta stora mål, så skola vi också förbjuda all annan dyrkan, ty, i fortroende sagdt, jag är icke i sjelfva verket så tolerant, som jag nu låtsar vara. Men hur kan du hoppas att utföra en så vidloftig plan inom så kort tid?

Eg. Genom fullkomlig förställning och djup tystnad går man alltid fort och säkert.

Or. Din plan är förträfflig, jag vill af alla krafter understödja den.

Eg. Men kom framför allt ihåg, att väl bevara vår hemlighet.

Or. Ack, min vän, ser du den der? Han har säkert hört hela vårt samtal. Ja, han har till och med afskrifvit det, han ärnar trycka det, han röjer hela vår hemlighet.

Eg. O ve! min stora plan är tillintetgjord. Mitt hopp är ute. Jag är förlorad. Mig återstår intet annat, än att kasta mig i hafvet — och simma i land på andra sidan.

Dramatik.

Den 30 Jan. uppfördes på Kongl. Stora Teateru för första gången *Romeo och Juliette*, Skådespel i 3 Akter med Sång. Detta stycke är af en sådan beskaffenhet, att jag nödsakas ytra mig deröfver med mera vidlofiighet, än jag eljest är sinnad att använda.

Bland alla Shakspeares mästerstycken är intet mera allmänt känt och berömdt, än hans *Romeo och Juliette*. Två varelser, skapade för hvarandra, blifva vid första anblicken allt för hvarann; alla hinder försvinna för deras oemotståndliga böjelse; de förbinda sig i hemlighet genom äktenskapets band, utan afseende på deras familjers ärfylliga fiendskap, och endast förtröstande på osynliga makters beskydd; inom få dagar blir deras hjeltomodiga trohet satt på prof, genom olyckliga öden som förfölja dem slag på slag; och slutligen våldsamt åtskilde, förena de sig på nytt, genom en frivillig död, uti grafven och på andra sidan grafven. Allt detta är intet annat än innehållet af den verkliga Historia, som ligger till grund för Shakspeares pjäs, och som äfven i den enklaste berättelseform alltid skall väcka ett innerligt deltagande. Flera af mina Läsarinnor torde också redan känna denna rörande Berättelse, ty, om jag ej bedrar mig, har man den äfven på Svenska. Men Shakspeare var det förbehållet att i en idealisk målning förbinda hjertats renhet med en brinnande inbillningskraft, passionens häftighet med fina och ädla seder. Genom hans behandling har denna Historia blifvit en härlig lofsång öfver den ousägliga känsla, som ger själen dess högsta lyftning, och upphöjer själfva sinnena till själens renhet; men tillika en melankolisk klagosång öfver denna känslas olyckliga öden i en värld, hvars luft är för hård för den ömtåligaste af lifvets blommor. Hans pjäs är på en gång Kärlekens förgudning och likbegångelse. Afven i sin död synas de begge älskande

ännu afundsvärda, emedan deras kärlek öfverlefver dem, och emedan de sålunda för alltid segra öfver de fiendtliga öden som åtskilt dem i lifvet. Det ljufvaste och det rysligaste, kärlek och hat, glada och dystra aningar, ömma omfamningar och griftvårdar, alla motsatser stå här tätt utmed hvarandra, men så underbart sammansmälte till ett harmoniskt helt, att det intryck, som själen deraf behåller, liknar en enda men oandlig suck.

Att vidröra ett sådant mästerverk, att blott försöka öfversätta det, utan att äga tillbörlig skicklighet till ett så stort foretag, vore redan en brottslig förnäthenhet; men att lägga sin hand derpå, för att borttaga, tillägga eller förändra det minsta, skulle vara en verklig forgripelse, som man icke en gång skulle förlåta den største Konstnär. Hvad bör man då säga om den, som djerfts fornedra, icke allenast Shakspeares arbete, men sjelfva den ädla och sublimes Historia, som han begagnat, och hvilken i hela Europa är allmänt bekant, till ett vanligt kärleks-äfventyr; som djerfts på det sättet förlöjligen ett af de mest rörande uppträden i verlden; som djerfts framställa Romeo och Juliette såsom ett par borgerligt älskande personer, hvilka efter någon svårighet få tillstånd att gifta sig med hvarandra, ungefär som Pelle och Ingrid i Tillfället gör tjufven, Colin och Babet m. fl. Det fins intet namn för en sådan misshandling.

(Forts. e. a. g.)

Mode-nyheter.

Utgifvaren har fått sig tillsändt ett så lydande Bref:

Min Herre! Ni förlåter mig att jag säger Er sanningen. Ni blandar Er i allt, och Ni förstår ingen ting. Jag vill icke tala om Edra föregående Numrer, ty jag har icke läst dem. Jag vill blott hålla mig till den sista, som jag var så dum och läste. Ni berättade

der en lång historia om Kungar och Änglar, hvar-
 tilaf jag ingenting begrep, mer än att jag om qvallen
 skulle få se något ovanligt sken på himmeln. Jag var
 ett sådant not, att jag trodde Er. Jag stod i mitt fön-
 ster vid Gustaf Adolfs torg ända till kl. 1, utan att
 se det minsta, utom fullmånan som jag sett många
 gånger forut. Min man sade mig dagen derpå, hvar-
 före jag ingenting kunde se; men emedertid var jag
 narrad, och det var Er skull. Vidare talar Ni om
 Föreningen, och påstår att folket ej går dit för att se
 på troppmarscherne. För min del får jag den äran
 underrätta Er, att jag gick dit för att se de sota hä-
 starne, som gingo så snällt på slata golfvat, och jag
 var alldeles icke den enda, ty jag hörde rundt om-
 kring mig, hur man applauserade åt de täckä kreaturen.
 Jag tillstår likväl uppriktigt, att allt det der angår
 mig icke stort, och för mig kan Ni gerna i de der
 ämnena få skriva så orimligt Ni behagar. Men att
 Ni understår Er tala om moder, och tala både absurdt
 och osant, det kan jag aldrig tåla. Ni borde åtmin-
 stone veta bättre, än lägga Er i sådana saker, hvar-
 öfver Er ej tillhör att dömma. Ni säger att de torn-
 höga hattarne, som ni behagar kalla dem, nu blifvit
 så allmänna, att de redan börja afläggas af de moder-
 naste Damerna. Vet Ni då icke, att jag hör till de
 modernaste Damerna, och har Ni ej sett, att jag bru-
 kar sådana hattar ännu? Gör Er en annan gång bättre
 underrättad, innan Ni skrifer, och lär Er att ej skrif-
 va på måfå, ty Ni kan vara säker, att det är alltid
 någon som beslår Er. Farväl nu. Jag forlåter Er för
 denna gången, men endast med det villkor, att Ni
 trycker detta Bref i Er nästa Nummer, dock utan att
 sätta ut mitt namn. Jag är ej Er tjenarinna, utan

LUCRETIA * * * *

Sofrosyne.

Ett Blad för Svenska Fruntimmer.

*****
 STOCKHOLM DEN 11 FEBRUARI 1815.
 *****

Om Religionen.

Religionen är den olärdes Filosofi och Moral. Efter långa förvillelser har man ändtligen återkommit till denna enkla grundsats. Den är redan temligen allmänt erkänd, och om den ännu här och der finner mötsägelse, så är det endast af dem, hvilka ogera lemna en fördom, hvarutaf hela deras bildning beror. Det är således ingenting nytt jag här har att säga, jag skall blott upprepa hvad som är sagdt i flera skrifter förut; men dessa skrifter äro alla mer eller mindre o-tillgängliga för Fruntimren, och jag tror det förden-skull icke vara onyttigt att upprepa några af deras resultatet i detta Blad. Otvifvelaktigt är det af mycken vigt, att också Fruntimren blifva återförda från en villfarelse, som äfven de till någon del varit underkastade, och som skulle, om den fått längre fortfara, till slutet alldeles förvändt deras af naturen riktiga begrepp, och tillintetgjort deras känsla. Jag behöfver dock icke vara vidlöftig att försvara Religionens sak för mina Läsarinnor; lyckligtvis har den Franska tvifvel-andan icke smittat dem nog starkt, för att ingifva

dem förakt för det heligaste i världen, och det jag anmärkt, i början af detta Blad, om den mindre omsorg som i allmänhet vid våra Fruntimmers uppfostran användes på utvecklingen af deras förstånd, har under en sådan period, som den förflutna, varit en i sjelfva verket lycklig omständighet, emedan just det har frälsat dem från faran att erhålla en alldeles falsk bildning, ehuru det ej kunnat helt och hållet utestänga följderna af tidehvarfvets allmänna syftning. Religionen har hos de flesta ännu alltid behållit sin gamla plats i deras hjerta, i trots af de nya begrepp man intrugat i deras hufvud. Men sedan dessa falska begrepp, jemte den inbillade upplysning som alstrat dem, numera förlorat sin kredit hos alla bildade Män, åtminstone hos alla sjelfständigt tänkande; så är det äfven tid att rensa Fruntimrens hufvud från de kvarlevor deraf, hvilka ej redan blifvit utrotade af deras eget sundare omdöme. Ty så snart deras förstånd blifvit befriadt från denna förvillande upplysning, skall deras hjerta åter ömfatta Religionen med ett innerligare fortroende, och öfverlemna sig mera oinskränkt åt dess ledning, och upplysningens köld skall ej mer kunna genomtränga ett bröst, som är uppvärmdt af Religionens heliga låga.

Jag vill först i korthet framställa tendensen af denna falska upplysning, som var att förnedra Filosofien till en hvardagskunskap, och Religionen till en världslig Vishetslära, samt att bygga Moralen på det omoraliska i människans natur; och derefter vill jag bevisa, hvarföre Religionen är den enda Filosofi och den enda Moral, som kan äga gilltighet och san-

ning för hvar och en som ej är egentligen lärd eller ej har vettenskaplig odling.

Det är bekant, att adertonde århundradets Filosofer, och i synnerhet de Fransyska så kallade Encyclopedisterne, verkställde en Revolution i allmänna tänkesättet, som var icke mindre förvånande, än den politiska Revolution hvilken deraf blef en följd. Man förklarade på en gång för orimligheter och fördomar en stor del af det som alla föregående tider vetat och trott; man förklarade med ett verkligen löjligt öfvermod sitt eget tidevarf för visare än alla andra, och man kallade det högt för Upplysningens Sekel, till ett tecken att man nu först funnit den äkta upplysningen, för hvilken allt mörker, all vantro och allt djupsinnigt gräl måste flykta. Och hvaruti bestod denna nya upplysning? Först uti betvisande af alla de sanningar, hvilka förut varit människorna mest heliga, och sedan uti denna tvifvel-andas allmänna och systematiska utspridande. Det var i synnerhet detta, som man lät vara sig angeläget; alla folkklasser skulle blifva delaktige af den nya upplysningen, ingen människa skulle finnas, som ej hade åtminstone en grad deraf; och i stället skulle den egentliga lärdomen bannlysas såsom en öfverflödsvara, hvilken man alltför lätt kunde umbära. Lärdomen hade förut varit ganska högt ansedd, och i synnerhet Filosofien hade varit en kunskap, hvarmed helt få sysselsatte sig, och som af allmänheten betraktades såsom vida öfver dess fattningsgäfv. Nu skulle denna högsta af alla Vettenskaper nedsänkas till det vanligaste förstånds tankeförmåga; och det var således naturligt, att äfven de

öfriga, så främt de ej skulle förkastas, måste beqväma sig till samma allmänna begriplighet. Annu i dag ser man i Frankrike exempel på en sådan Vettenskabernas fornedring; man ser der unga Herrar, som eljest sakna all underbyggnad, och äfven Fruntimmer, afhöra föreläsningar i Filosofien, i Matematiken, Kemien, Fysiken, till och med i Anatomien, och man hör dem med en afgörande ton dömma öfver alla dessa ämnen, och öfver sjelfva föreläsningarnes värde, hvilket ock i sjelfva verket är deras rättighet, eftersom dessa föreläsningar just skrivas och hållas egentligen för dem. Emedlertid var det en nödvändig följd, att då den höga Filosofien sålunda förnedrades till en Filosofi för allmänheten, skulle mycket deruti forekomma obegripligt för ett vanligt förstånd. Man tog därför den utvägen att forkasta såsom orimligt allt sådant, som ej var genast fattligt och handgripligt för hvar och en, allt som gaf aning om en högre verld, allt som ej instämde med människornas erfarenhet, och denna erfarenhet uppsattes nu till högsta principen i Filosofien. Man hade här af fått en behaglig anledning att tvifla och pröfva, och med den tilltagsenhet man redan förvärfvat, var det klart, att man ej stannade dervid. Man började efterhand tvifla i allt, och förnämligast i Religionen, der man med ett så beskaffadt sinne, efter att hafva förkastat all tro, qväft all känsla och dödadt all inbillningskraft, naturligtvis måste finna tusen orimligheter. Man jemkade därför den uppenbarade Religionen efter sina nymodiga begrepp, och tillskapade sålunda en egen Religions-lära, som ej mer liknade den sanna Religionen, än upplysningen liknade den verk-

ilga Filosofien. Långt ifrån att predika förakt för det verldsliga, lärde den, huru man dermed borde umgås, och huru man borde visligen uppföra sig, för att taga sig fram i världen. Det var icke nog, att Religionen skulle brukas som ett medel för Moralen; man gick så långt, att man ville nyttja henne för att ge undervisning i hushållningen. Med ett ord, Religionen betraktades som ett gammalt inventarium, hvilket man ännu tålte endast i det hopp att snart blifva densamma qvitt, och hvilket man under tiden brukade till hvad man kunde. På Moralen borde naturligtvis den nya upplysningen icke heller sakna inflytelse. Man uppfann en ny princip för densamma, som förträffligt passade till det öfriga af denna vishetsbyggnad. Men grundade nemligen Moralen på det medfodda begäret att blifva lycklig, eller för att tala rent ut, på Egennyttan, det vill säga, på den mest omoraliska böjelsen i människans natur. Denna Moral fans ganska begriplig och ganska beqväm, och blef snart antagen af hela den vackra världen. Om den stränga dygd, som bjuder att uppoffra sig sjelf och sin egen fördel för ett högre mål, eller *att älska Gud öfver allt och sin nästa som sig sjelf*, sade den intet enda ord; men dess hufvud-regel var den, att *hvar och en är sig sjelf närmast*, och detta nesliga ordspråk, som är motsatsen mot all dygd, likasom det är rakt stridande mot Christi Lära, hör man ty värr ännu vid alla tillfällen upprepas. Det bevisar, att om man redan återkommit från sina villfarelser i Filosofien och Religionen, är man dock icke lika snar att öfvergifva en lära, den man funnit så lockande och beqväm som ifrågavarande Moral.

Låtom oss nu betrakta de vidare följderna af den upplysning, som hade ett så olyckligt inflytande på Filosofien. Religionen, Moralen, på all mensklig tro och vettenskap. De ligga i öppen dag. All tro och all sann dygd forsvunno af jorden, eller om de ännu någorstädes funnos, blefvo de gäckade och foraktade. *Egennyttan* och *Otron* voro de två driffjädrar, som satte allt i rörelse, och styrde hela världen; och det med den skillnad, att då de förr tilläfventyrs i hemlighet dvaldes hos en och annan person, vågade de nu offentligen visa sig under sina rätta namn, och pretenderade, icke allenast att tålas, utan äfven att hedras af hvar man. Men det var icke nog, att de verkade på hela tidehvarfvets bildning, som nästan enhälligt hyllade deras makt; de sökte äfven fortplanta sin inflytelse på kommande åldrar, och till den ändan upprättades en mängd nya uppfostrings-anstalter, så att det uppväxande släktet ej skulle kunna undgå det ödet att undervisas i deras lära. En följd af denna lära var ock utspriandet af den forut ohörda sats, att det icke vore så mycken förtjenst att vara god medborgare i en Stat, utan den rätta menskligheten bestode uti att vara en verldsborgare och anse hela jorden som sitt fädernesland: en opinion, som alltid måste hafva de mest förderliga följder för det Land, der den blir allmännare spridd, och hvaraf Tyskland för få år sedan gaf ett olyckligt exempel,

Sådan var syftningen, och sådana följderna af adertonde seklets upplysning. Lyckligtvis är denna period numera i det närmaste förbi. Blott här och der finnas ännu lemningar af dess fordna stolthet, bibehållne

hos en del, som blifvit uppfostrade i detta tidehvarfvets anda, och som ej så hastigt kunnat ofvergifva de begrepp och föreställningar, hvilka redan hårdnat i deras hufvud. Det är emedlertid märkvärdigt och trostefullt att se, med hvad skyndsamhet och lärthet efter så djupa förvillelser Sanningen åter segrat, huru allmänt den redan blifvit erkänd och hyllad, och med hvad oväntad kraft menskligheten åter rest sig ur den svåraste moraliska sjukdom, som den någonsin varit underkastad. Det fins intet större bevis på menniskonaturens inre styrka och egen helande kraft. Tyskland har gifvit det mest lysande efterdöme häraf, och på ett enda år, det evigt minnesvärda året 1813, försonat och botat ett helt sekels irringar och refvor. Vårt eget fädernesland har med en ovanlig ifver omfattat den återvagnade Sanningens Lära, och hastigare än förr har den utbredt sitt inflytande på allmänna tänkesättet, och kanske redan börjat äfven här, ehuru mindre märkbart, verka på allmänna lefvernet. I sjelfva verket kan man ej nog förundra sig öfver den lyckliga förändring, som inom några få år föregått i bland oss; ännu helt nyligen voro de styrande principerne Otron och Egennyttan, såsom Representanter af den falska Filosofien och den falska Moralen; och redan äro dessa Envåldsmakter, menniskoslägtets största fiender, nedstörtade från sin stolta höjd, dömde att krypa i mörkret, och bragte derhän att hvälfva fruktlösa planer om återvinnande af sin förlorade myndighet *). Med det samma har Filosofien kommit till

*) Se det i nästföregående Nummer af detta Blad införda *Samtal mellan Egennyttan och Otron*, der samma ämne blifvit skämtsamt behandladt. Jag trodde mig ej böra bjuda mina Läsarinnor en så lång och allvarsam artikel, som den närvarande, utan att genom något förutskickadt lockmedel hafva retat deras uppmärksamhet.

sansning och dragit sig undan allmänhetens blickar inuti templets helgedom, Religionen har åter inträdt i sina rättigheter, och Moralén har återfått sin urgamla hoga bemärkelse. Med ett ord, allt förebådar annalkandet af ett skönare, gladare och krafifullare tidehvarf, än det vi genomgått, och detta tidehvarf skall inträda, icke blott för oss, utan, vi böre hoppas det, för hela den bildade världen; och skulle detta hopp slå felt, och någon viss Nation icke följa med detta nya tidehvarfvets anda, så skall det ej blifva någon annan än den, hos hvilken Egennyttan och Ottron då ännu fortfara att herrska.

(Forts. e. a. g.)

Mode-nyheter.

De Tyska Fruntimren kläda sig alltid mer allvarsamt, när de gå i Kyrkan, de Italienska tvärtom, de Franska gå ej mera dit. Hvilka bland dessa är det, som de Svenska Fruntimren taga till mönster? Allesammans, hvar efter annan. De Tyska, så länge de äro ogifta och unga, de Italienska, sedan de börja blifva äldre, de Franska när de äro gifta. Härvid måste dock anmärkas två omständigheter, först att ingen regel är utan undantag, och för det andra, att modet utofvar sitt välde öfver Fruntimren i detta som i andra afseenden.

På *SOPROSYNE* för innevarande år, hvaraf en Nummer utkommer hvarje Lördag, kan prenumereras i Utter & Comp:s Boklåda med Två Riksd. 24 sk. Banko.

Tryckt hos FR. CEDERBORGH.

Sofrosyne.

Ett Blad för Svenska Fruntimmer.

*****
 STOCKHOLM DEN 18 FEBRUARI 1815.
 *****

Fråga:

Är den första kärleken alltid den häftigaste?
 (Öfversättning från Fransyskan.)

En nog allmän fördom säger, att man älskar verkligt blott en enda gång. Det är en stor villfarelse. Detta behof att älska och vara älskad, detta oafåtliga behof för känslofulla hjertan, som är den första af lifvets njutningar, denna i sanning gudomliga eld kan upptändas, slockna och återtändas flera särskilda gånger under människans lefnad. Ofta är vårt hjertas första utbrott föranledt endast af en obestämd önskan, en nyfikenhet, en lust att älska, som vi taga för verklig passion. Ofta består vår första böjelse blott uti inbillningen. Ofta faller den också på ett medelmåttigt föremål, som är det första vi urskilja vid vårt inträde i verlden, men som upphör att behaga oss, så snart vi fått se oss närmare omkring. Och en sålunda uppkommen kärlek skulle vara starkare än någon annan? Nej, det är icke i de första ungdomsåren man vet hvarken att rätt njuta eller att rätt skatta kärleken. I den mer stadgade åldern, då man bättre studerat

menniskohjertat, och blifvit visare genom erfarenheten, störtar man sig ej mer uti kärlekens famn, man lem-
nar sig åt dess behag med ofverläggning, och njuter
deraf med en fullkomligare förtjusning. Det må ej
invändas, att man då är mindre liflig, och att man
förlorar i eldighet hvad man vinner i estertanka. En
sådan sats är af ingenting bestyrkt. Tyertom vittnar
erfarenheten deremot. Då kärleken en gång bemäkti-
gar sig ett dygdigt hjerta, neml. den sublimä och rena
kärlek som har sitt ursprung ifrån själen, och som ej
bör förblandas med den som endast består uti sinnenas
hänförelse; så förhöjer den inbillningskraften, foryng-
rar sinnena, samt ger ny styrka åt alla lifsandar. Och
hjertat, som aldrig åldras, njuter genom denna kärlek
en sann vällust, en himmelsk förtjusning, en oförän-
derlig och alltid oförminskad sällhet.

Jag har älskat flera gånger i min lefnad. Den
första eld, som kärleken hade upptändt i mitt bröst,
kunde endast utsläckas genom min älskarinnas död. Jag
trodde mig aldrig mer kunna älska. Men snart ronte
jag en ny passion, och som var ännu häftigare än den
första. På det sättet har jag åtskilliga gånger erfarit
kärlekens makt, och dels genom tvungna skilsmässor,
dels genom andra oofvervinneliga hinder, har min
låga blifvit småningom utsläckt, för att innan kort å-
ter upptändas. Ändligen är den kärlek jag nu hyser,
både starkare och ommare än allt hvad jag forut känt.
Jag älskar uti min hustru den bästa af qvinnor, min
älskarinna, min vän, mina barns mor, min foljesla-
gerska genom lifvet. Hon är för mig en Ängel i full-
komlighet, antingen jag betraktar henne med förstån-

hets kalla, eller med inbillningskraftens entusiastiska ögon; och hon är lika oumbärlig för min sällhet, som nödvändig för min existens. Det kostar mig så mycket mindre någon moda att vara henne trogen, som hon för mig är den fullkomligaste af alla skapade varelser; och sjelfva ägandets nöje fäster mig ännu starkare vid henne, då så många andra, sedan de deruti nått målet för sitt begär, äfven se slutet på sin kärlek. Det kommer deraf, att deras själ aldrig känt kärleken, som hos dem är blott sinnenas verk, blott en feber-yras, hvars orena beskaffenhet de antingen icke märka, eller ock söka dölja för sig sjelfva. Hvad mig angår, har kärlekens eld, hvilken jag alltid känt så ren och så liflig, bevarat mig för utsväfningar, som eljest i vår tid äro så vanlige. Genom dem är det som man lär att illa känna och ännu värre dömma ett kön, hvilket det är så mycket angelägnare att rätt värdera, som det alltid måste ha ett viktigt inflytande på vår sällhet, och förr eller senare dela våra öden.

Utgifvaren har trott detta stycke, som är skrifvet af en Fransman, äga så mycket intresse, att det förtjente här upptagas. Jag har derföre öfversatt det utan förändring, ehuru åtskilligt kunde vara att dervid påminna. Jag vill blott anmärka en sak, som flera af mina Läsarinnor kanhända redan af sig sjelfva funnit. I afseende på vanliga människor kan frågan anses vara riktigt afgjord af Författaren. Men deremot synes han icke haft något begrepp om en sådan evig orygglig kärlek, som finnes hos stora själar, för hvilken inga hinder äro oöfvervinneliga, och som trotsar

sjelfva döden, och sträcker sig ända på andra sidan grafven. Den som är mäktig af en så ofversvinnelig kärlek, älskar säkert blott en enda gång; och om någonting på jorden bör kallas gudomligt, tillkommer visst detta namn en sådan kärlek. Men en läga, som (enligt Författarens ord) kan upptändas, slockna och återtändas flera särskilda gånger, förtjenar i sanning ej att heta gudomlig.

Dramatik.

Romeo och Juliette.

(Fortsättning och Slut.)

Jag medger visserligen, att de flesta af Shakespeares pjäser, oförändradt uppförde, skulle förekomma vår Teater-publik nog besynnerliga och nog mycket stridande mot dess hittills varande dramatiska begrepp; men jag är fullt öfvertygad, att de ickedestomindre skulle göra en effect, som öfverginge allt hvad man kan sig foreställa. Och hvad i synnerhet hans Romeo och Juliette angår, så tror jag att den allraminst behöfde någon förändring för att kunna gifvas på vår Teater, lika säkert som jag tror, att ingenting deruti kunde på annat sätt inrättas, utan att vanställa ett så fulländadt verk. Det skulle förmodligen ej misshaga mina Läsarinnor, att här finna en någorlunda fullständig recension af dess innehåll och scenernes anordning; men ett sådant foretag blefve på detta ställe för vidloftigt, och jag nödgas därför uppskjuta det till ett annat tillfälle. Emedlertid torde man af hvad jag redan sagt kunna forstå, hvilken himmelsvid åtskillnad det är emellan Shakespeares Romeo och Juliette, och den pjäs som under samma

namn blifvit uppförd på vår Teater. Det är sant, att sådana fordomar, som äro allmänt rådande, måste skonas i början, och för att vänja vår publik vid Shakspeares dramatiska behandling, och kunna småningom införa hans pjäser hos oss, vore utan tvifvel både lofligt och nödigt att deruti gora några lätta ändringar, några icke väsendtliga uteslutningar, neml. med det villkor, att de ingalunda skedde i någon afsigt att förbättra, utan endast interimsvis för att ej allför mycket stöta den ännu herrskande smaken. Men äfven en sådan försigtighet behöfde, efter min tanka, ej iakttagas med Romeo och Juliette; denna pjäs kunde, som jag redan sagt, utan all förändring uppföras på vår Teater. Nu har likväl Författaren till den Romeo och Juliette, som vi här sett, (och som förmodligen är en öfversättning, ehuru sådant ej blifvit uppgifvet), icke åtnöjt sig med att blott ändra Shakspeares pjäs, utan sammansatt en annan, som har ingenting dermed gemensamt utom namnen och några biomständigheter; i allt det väsendtliga är mellan begge den fullkomligaste olikhet. Man torde säga: han har då skrifvit en egen pjäs, och det är ej något fel att han skrifvit den olika med Shakspeare. Men om denne Författare nödvändigt ville skrifva en orimlig pjäs, hvarföre skulle han dertill välja ett ämne, som af Shakspeare blifvit så mästerligt behandladt? eller rättare, hvarföre skulle han välja namnen på sådana personer, hvilkas öden hade ingen minsta likhet med de händelser han ville föreställa? hvarföre skulle han förgripa sig på två ädla namn, som allthittills blifvit hållne i helgd? Om han i stället kallat sina begge älskare Adolf och Clara

(efter De begge Arrestanterne), så hade hans pjese icke deraf blifvit bättre, men han hade åtminstone ej förbrutit sig hvarken mot Shakspeare eller mot den historiska sanningen, och hans pjese hade, utan att väcka uppmärksamhet och utan att väcka harm, snart förlorat sig i glömskan, likasom många andra dylika foster. Nu har han ohelgat tvenne namn, som i seklerna blifvit betraktade med vördnad; och till hvad ändamål? Kanhanda för att ge en gammal utnött moral? Icke en gång så mycket; det enda man kan inhämta af hans pjese, är den nyttiga lärdomen, att om barnen äro rätt envisa i sina begär, så ge föräldrarna till slutet med sig. Det är likasom man ville skriva en ny pjese under namn af Don Carlos, och dikta att Konung Philip II, i stället att taga lifvet af sin son, icke allenast förlat honom både hans ärelystnad och hans kärlek för Drottningen, utan äfven sjelf utverkade en dispense af Påfven, som tillät Don Carlos att gifta sig med sin Styfmor och skilde Konungen ifrån henne. Hvad skulle man säga om ett sådant Teaterstycke? Det vore ju rätt uppbyggligt och rörande? I fall det vore tillåtligt att på det sättet förvandla människors karakterer och öden, så skulle man allt för lätt kunna vända upp och ner på alla händelser i världen. Man kunde till ex. foreställa Christian Tyrann som en mild, rättvis och ordhållig Konung, och Carl XII som en feg och utsväfvande yngling; man kunde foreställa Christian såsom segrande öfver Gustaf Wasa, och Carl XII såsom besegrad af alla sina fiender. Store Författare, som behandlat historiska ämnen, hafva någon gång tillåtit sig afvikelser från sanningen, men det har åtminstone aldrig varit i hufvudsakliga

omständigheter. Och för att gifva ännu ett exempel, huru skulle man anse en Virginia, der Fadren, i stället att mörda sin dotter, bujde nacken under oket och fegt ofverlemnade henne åt den Tyrann, af hvilken hon var älskad? Skulle man väl tåla en sådan pjäs? Visst icke. Men, torde man invända, denna Romeo och Juliette, som tadlas så mycket, är ingen Tragedi; det är en Opera, och som sådan bör den betraktas. Jag svarar då, att den som kallar denna pjäs för en Opera, har aldrig vetat hvad en Opera är, och har aldrig hvarken läst eller sett något enda af Quinaults fortreffliga stycken, som först erhållit detta namn. Men låt vara, att det vore en Opera, är det derfore afgjort, att utgången skall vara komisk? Tvertom är Operan till sin natur tragisk, jemte det den är idealisk. Quinault har kallat de flesta af sina Operor för Tragedier, och äfven i de nyare Operor är utgången ofta bedroflig. Armide blir ofvergifven af sin Riddare, och låter sitt förtrollade Slott uppgå i lågor; Dido, likaledes ofvergifven, uppstiger på balet o. s. v. Det är således hvarken nödvändigt eller brukligt, att i Operan forvandla bekanta karakterer och händelser, för att åstadkomma en utgång som är rolig. Säger man åter, att det är en Operett, så nekar jag visst icke, att så är, och medger äfven, att utgången der bör vara komisk; men jag säger, att det är den största af alla orimligheter, att välja ett sådant ämne för en Operett, som Romeos och Juliettes Historia. Och när man betraktar pjesen ur denna synpunkt, så finner man den lika odräglig och tråkig, som den i annat afseende är orimlig. Hvar finnes här den rörlighet, det lif, det behag, som utmärka de flesta Franska Operetter, och göra detta slag till det enda, hvaruti Fransmännen i synnerhet och nästan ensamme excellera? I det stället träffar man ledsamma svulstiga dialoger, enförmiga situationer, en alldeles konstlös plan, och slutligen en likprocession, som synes vara enkom beräknad att göra på åskådarne samma verkan;

som sömndrycken på Juliette. Det fattas blott, att allt skulle slutas med en Ballett i GrafChoret, för att göra det ena svarande mot det andra, och i sjelfva verket tycks en del af Allmänheten vänta sig att blifva undfagnad med en sådan Ballett. Men att genomgå denna pjäs och visa alla felen deruti, vore ett lika besvärligt som onyttigt arbete. Det är endast för att hämnna Shakspeares ära, jag så länge uppehållit mig derved. Nu vill jag blott till slut göra en anmärkning, som visar, huru Shakspeares säkra takt vid alla tillfällen ledde honom på rätta vägen. I den nya pjesen är det Juliettes bror, som blifvit mördad af hennes älskare; hos Shakspeare är det endast en släkting af Juliette. Den store Skalden förstod att undvika det onaturliga, att hon skulle älska sin brors mördare; han ville, att ingenting skulle störa den sköna harmonien af deras kärlek.

Hvad de spelande i denna nymodiga TragiKomedii angår, så bor man göra dem den rättvisan, att de i allmänhet exequera sina roller väl, och måste endast beklaga, att de skola använda sina talanger på ett så otacksamt arbete. Mamsell *Wasselius* och Hert *Cederholm* fortjena i synnerhet nämnas, såsom skicklige i sådana roller som de här utförde.

Mode-nyheter.

Enligt de nyaste Franska Mode-Journalerne, börja Fruntimren åter bruka något kortare klädningar, och armarne bara ända inemot axeln. De moderna hattarne äro hvita och rosenröda. Kanten på dessa hattar är icke allenast uppvikt rundt omkring, utan hoprullad, så att den formerar liksom en valk. Törnrosor brukas allmänt, dels på hatten och dels på bara hufvudet.

Sofrosyne.

Ett Blad för Svenska Fruntimmer.

*****

STOCKHOLM DEN 25 FEBRUARI 1815.

*****

Den Svenska Heloisa.

(Fortsättning från N:o 4.)

Så länge passionen är i full styrka, talar klokheten med svag röst. Men knappt börjar den förra aftaga, innan den senare höjer sin stämman. Den olyckliga upptäckten om Sofias tillstånd väckte hennes älskare likasom ur en feberdröm. Han såg i ögonblicket hela svårigheten af den ställning, hvaruti hans yra försatt honom. Hvad skulle han göra? Då han ransakade sitt hjertas innersta, kände han väl, att han ännu älskade Sofia med ömhet; men det förstås, att en kärlek, som blir tillfredsställd, förlorar småningom i styrka: han kände sig ej mer äga nog mod, att trotsa alla hinder och mötgångar, för att blifva med henne förenad. Och om han också ägt ett sådant mod, om han också velat uppoffra allt för hennes skull; sin heder kunde han likväl icke uppoffra. Hade han gift sig med henne förut, så hade han utan tvifvel ädragit sig sina släktningars hat, kanhända förföljelse, åtminstone för en tid; men han hade likväl haft rättvisan på sin sida, blott den högmodiga fördomen hade

ogillat hans förbindelse, och ehvad som händt honom, hade han alltid kunnat trösta sig med allmänhetens aktning, både för honom och hans Fru. Nu var förhållandet helt annat; nu kunde han ej mer tänka på ett giftermål, som skulle bevisa, icke hennes förtjenst, utan blott hans svaghet, som skulle ådraga honom både förföljelse och förakt, och hvaruti han hade ingenting att vinna, mer än han vunnit förut. Det var ännu icke vanligt på den tiden att se dylika giftermål, minst bland de bildade klasserne, och den som gaf första exemplet, var säkert ej en man af hans karakter. Å andra sidan kunde han ej dolja för sig sjelf, huru gränslöst olycklig han skulle göra den han ålskade genom det han ofvergaf henne, och det i dubbelt afseende; han kände ganska väl, både hennes kärlek för honom, och hennes ömtålighet om sin heder, och han kunde ej undgå att finna, huru fortvifvad hon måste bli att se sig på en gång bedragen och vanhederad. Med ett ord, han var tvungen till det bedröfliga valet, att antingen förlora sin egen ära, eller att göra för alltid olycklig en flicka, som han ännu tillbad, som var i alla afseenden högst älskvärd, och som utan honom skulle forblifvit både oskyldig och lycklig. Det var icke lätt att reda sig ur en sådan belägenhet. Han önskade tusende gånger, att han ej hade lyckats att förföra henne, han ångrade sig att hafva försökt det, han beklagade sig att hafva vunnit hvad som förr utgjorde ämnet för hans ifrīga trängtan. Huru innerligt önskade han icke nu tillbaka den tid af obeskriflig sällhet och förtjusning, då han ännu ägde blott Sofias hjerta! huru lycksalig var han icke då! hvilken himmel på jorden skänkte honom ej då

hennes kyssar! O om J vissten, unga älskare, hvilken ren sällhet, hvilken gudomlig vållust J gån att förlora, då J låten edra begär segra öfver er oskuld, om J vissten, att denna sällhet, lika som oskulden, aldrig kan återvinnas sedan den en gång är förlorad; huru sorgfälligt skullen J ej bevara dem begge! Men en sådan förlust kännes först då, när den ej mera kan ersättas. Förgäfves kallar man nu tillbaka den försvunna sällhetens tid; och när älskaren omsider finner att hvad som en gång är skedt, ej vidare kan ändras, så oppoffrar han, i det oundvikliga valet, hellre en annan än sig sjelf. Det är så verdens vanliga gång, det är hvad alla älskarinnor böra förvänta i ett dylikt fall; och har någon verkligen kunnat inbilla sig, att Sofias älskare skulle göra annorlunda? Hans beslut var egentligen från första ögonblicket fattadt, och han bedrog sig blott sjelf, då han trodde sig öfverlägga ännu. Men det enda, hvarom han i sjelfva verket var villrådig, var sättet att skilja sig från Sofia. Han ägde ej det oförsämnda mod, som tillhör elakheten allena, att utan omsvep förklara henne, hvad han hade i sinnet; han ville icke en gång att hon skulle kunna gissa dertill. Han trodde sig skona hennes hjerta derigenom, att han syntes öfvergifva henne, icke af fri vilja, utan tvungen af hårda omständigheter och ett oundvikligt öde; kanhända fruktade han äfven för hennes förtviflan och tårar, och för det intryck de måste göra på hans icke förhårdade bröst. Det var derfore nödvändigt, att han reste, utan att hon upptäckte hans afsigt. Men det var icke lätt att finna någon förevändning, nog gilltig för att lemna henne i ett sådant ögonblick; och han grubblade ännu förgäfves derpå, då

ett bref ifrån Stockholm kom honom i detta afseende förträffligt till pass.

Hans Farbror Presidenten hade väl i början låtit tillfredsställa sig af hans tvetydiga förklaring angående sina relationer i ***, och litade, oaktadt alla rykten som kommo derifrån, på hans försäkran att ej begå någon galenskap. Men då det ena året forflöt efter det andra, utan att någon ändring forspordes, tyckte han att denna kärleks-intrig varade nog länge, och trodde det ändtligen vara tid att rycka sin Brorson ur den Sirenens armar, från hvilken han ej sjelf visste att göra sig los. Han påfann dertill en utväg, som ofelbart måste uppfylla ändamålet, och tvinga hans Brorson att vara i Stockholm, utan annan autoritet än sjelfva nödvändighetens. Redan förut hade han flitigt rekommenderat sin Brorson hos vederbörande, oaktadt dess frånvaro, och genom sitt forord utverkat, att han blifvit efterhand befordrad till ÖfversteLojtnant och Öfverste. Nu förstod han så ställa till, att den nya Öfversten också blef utnämnd till ÖfverAdjutant, och i denna egenskap kallad till Stockholm att förätta PlaceMajors tjenst. Det var orderne härom, som Farbrodern mente skulle vara honom ett dunnerslag, men som kommo till *** just i rättan tid för att frälsa honom ur den förlägenhet, hvari han sig befann. Hade han fått dessa order ett halft år förut, så hade de utan tvifvel varit honom lika forskräckliga, som de nu voro välkomna, men han hade i alla fall ej kunnat undvika att lyda dem, och Sofias oskuld hade då varit räddad. Men ödet hade beflutit att förfolja denna ädla flicka, för att genom li-

dandet upphöja giansen af hennes dygd, och orderne, i stället att frälsa henne, kommo just lagom för att gifva hennes forforare ett medel att så mycket lättare och fortare öfvergifva henne. Med låtsad bedröfvelse skyndade han att straxt meddela henne dessa förhatliga order, som han kallade dem, och utan att gifva särdeles akt på den sinnesförfattning, hvarmed hon mottog en så förfärlig underrättelse, tog han hastigt afsked, under förevändning af den brådska som var honom anbefalld, men under försäkran att han inom ett par veckor skulle göra sig fri och komma tillbaka; och samma dag afreste han till Stockholm.

(Forts. e. a. g.)

Dramatik.

Den 13 Febr. uppfördes på Kongl. Stora Teatern *Orphée och Eurydice*, Opera i 3 Akter, Musiken af Gluck. Som detta stycke icke är nytt, hör det egentligen ej hit att gifva något yttrande deröfver. Jag vill blott i allmänhet anmärka, att de nyare Franska och Italienska Operor icke på långt när hafva det intresse, och den yppighet både i anläggningen och utförandet, som gjort Quinaults verk i denna väg så berömda. Man har velat gifva detta slag af skådespel mer regelbundenhet och enkelhet; man har sökt der införa den höga tragiska stilen; man har, så mycket möjligen kunnat ske, uteslutit det underbara, som likväl der är alldeles oumbärligt; och man har på det sättet allt mer och mer inskränkt fantasiens och inbillningskraftens verksamhet i en genre; der de borde spela förnämsta rollen. Följden af den-

na missförstådda stränghet har varit, att Operan förlorat sin ursprungliga retelse, och fått en viss svårmodig karakter, som oundvikligen väcker ledsnad, och gör att ofta består den nyare Operans enda behag i den yttre prakt och i förträffligheten af decorationerne, maschineriet m. m., men hvilket aldrig ensamt, icke en gång Musiken inberäknad, kan ersätta den poetiska skönheten af Quinaults Operor, och därför i längden måste blifva trottande. Att detta äfven galler, och det i högsta grad, om Orphée och Eurydice, behöfver knappt sägas; ämnet är i sig sjelft ett af de mest lämpliga för Operan, men genom den styfva behandlingen har intresset blifvit utomordentligen minskadt, och säkerligen är det endast Glucks musik, som i så lång tid kunnat frälsa detta stycke från undergång. Man måste därför beklaga, att den förändrade smaken i musiken utträngt Quinaults Operor från skådeplatsen, ty svårligen kan något, som sedan blifvit frambragt i samma väg, ställas vid deras sida. Det enda, som torde böra undantagas, och som verkligen kan sättas i bredd dermed, är ett *Svenskt* Teaterstycke, hvilket beklagligen blifvit alltför mycket eftersatt, under det så många utländska dåligheter gifvas på vår Teater. Hvem känner ej den förträffliga Operan Æneas i Carthago af Kellgren? och hvem önskade ej att se den ofta uppförd, nemligen utan afkortningar och uteslutningar?

Hvad för öfrigt närvarande representation af Orphée och Eurydice angår, så var den, oaktadt sjelfva pjesens ringa liflighet, i dubbelt afseende intressant. Först genom Deras Majestätets Konungens och Drottningens närvaro, som väckte hågkomsten deraf, att

samma pjäs för mer än 40 år sedan gafs första gången vid Deras Majestäters höga Bilager. För det andra kunde det ej annat än vara angenämt för hvarje älskare af Teatern, att se och höra Herr *Karsten* ännu med samma lifliga och smakfulla aktion, med samma behagliga röst, som fordom förtjuste publiken, utföra *Orphés* roll, och skörda nya bifallstecken på sin ålderdom. En liten Mamsell *Ahlsten* spelte *Kärleken* med mycken ledighet och behag.

Mode-nyheter.

Ehuru hvitt och rosenrött är i Paris den rådande färgen på hattar, bruka Fruntimren der ännu mycket svarta Sammetshattar, men i synnerhet sådana Turbaner, med hvita plumer; en del äfven med stålperlor; dessa hattar äro alltid kantade med hvit Tyll. Svarta hattar med svarta plumer ser man alldeles icke. Himmelsblå hattar brukas äfven, och äro pryddes med ett hvitt perlband, jemte två hvita plumer med blåa kanter. Under hatten brukas ofta en liten Tyll-mösså, som är fästad med ett garneradt hakband. En af de nymodigaste prydnaderne på de hvita och rosenröda hattarne af *Epingle* (kypradt eller randigt sammet), består uti en fläta af en tums bredd; denna fläta göres af tyg, och tjänar vanligen till garnering för öfra delen af hattkullen, som är mycket vid. En del svarta sammetskrattar fodras med rosenrött; somliga kantas äfven med rosenröda band. Ibland blommor äro nu Aurikler, som göras af sammet, temligen allmänna. Den rådande färgen på Fruntimmers-kappor-